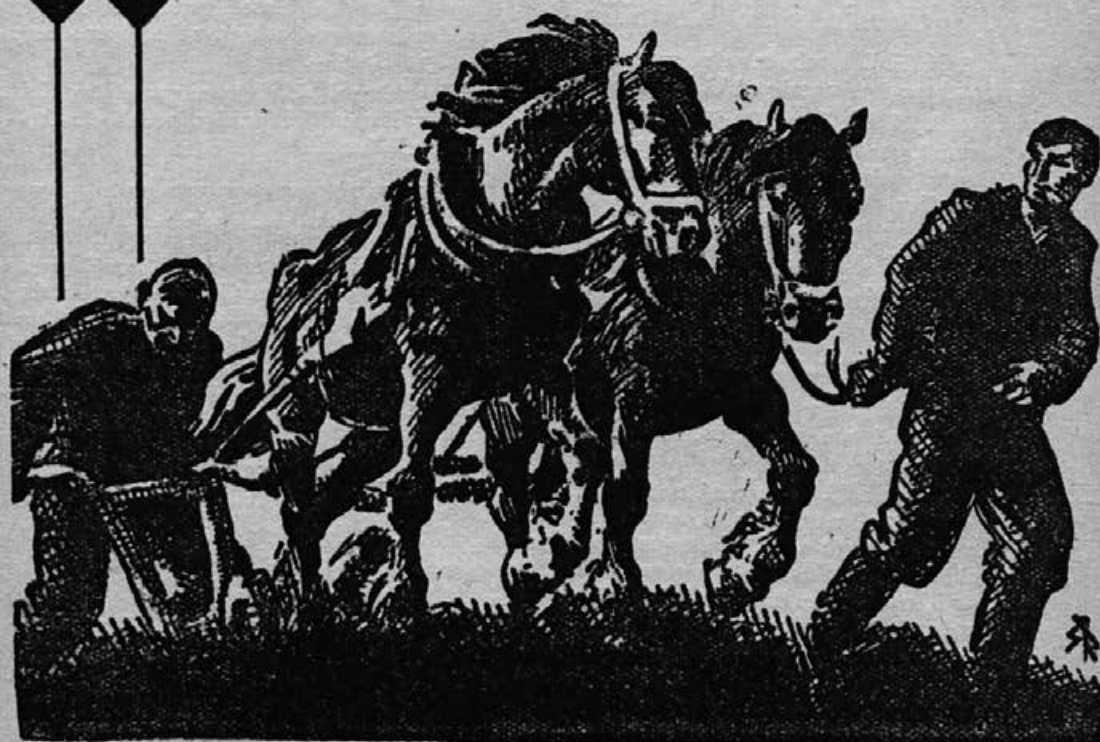

Štev. 2. • Februar 1941 • L. XVIII.

M E S E Č N I K
Z A K M E T S K O
P R O S V E T O

GRUDA

VSEBINA

Puntarska pesem (pesem) — Francè Hočevar: Naše naloge in odgovornost — Na skupno delo! — F. S. Finžgar — sedemdesetletnik — A. S.: Današnja vojna — Janez Zabkar: Pogovor o Holandski Indiji — Kdo je kriv? — Kako pravilno hranim dojenčka? — Naš vrt — Za kuhinjo — Praktični nasveti — I. N.: Strahotni diktator Venezuele — Slovenska kmetska mladina na delu — Pavel Bobnar: Na njenem grobu — Razlaga tujih besed — Vani Mecen: Sila sovražstva in ljubezni (povest) — L. Evans: Plantaže v pripeki (socijalni roman) — Pogled v življenje in svet — Za prosti čas naj pride smeh v vas

Mesečnik za kmetško prosveto ● Izhaja vsak mesec ● Celoletna naročnina din 30.—, posamezna številka din 4.— ● Rokopisov ne vračamo ● Vse, kar se tiče uredništva, pošiljajte na naslov: Uredništvo »Grude«, Ljubljana, Pražakova ulica 11 ● Uprava »Grude« je v Ljubljani, Pražakova ulica 11, kamor pošiljajte naročnino, oglase in reklamacije (pritožbe) ● Poštno ček. račun »Grude« ima št. 13.440 ● Kličite tel. št. 35-22

Urednik: Ivan Kronovšek ● Izdaja Zveza kmetških fantov in deklet, oba v Ljubljani ● Tiska: »Tiskarna Slatnar«, d. z o. z. (Vodnik in Knez), Kamnik

Uredništvo obvešča

● M. H. L. Hvala za prispevek! Objavljen bo ob prvi primerni priliki. Pa še pošlji kaj!

● A. Z. R. Za to številko smo prepozno sprejeli, za drugo pa ne pride več v poštev. Drugič pošlji vsaj do 12. v mesecu. Pozdravljen!

● V. M. D. Seznam smo ti poslali po pošti. Obljubljeno pošlji, ker je stvar gotovo zanimiva. Pozdravljen!

Uprava sporoča

Vsem, ki so pravilno razumeli naš poziv in nakazali vso naročnino, se najlepše zahvaljujemo!

● Zamudniki. Tiste cenj. naročnike, ki še niso nakazali naročnine, ponovno pozivamo, da ne odlašajo več. Zaostanke smo označili na ovojih brez letošnje naročnine, na kar še posebej opozarjamo! Prosimó za nakazilo starega dolga in letošnje naročnine!

● Nakazila. Nekateri naši naročniki so nam nakazali le din 25.— za leto 1941. Prosimó jih, da pošljejo še ostanek din 5.—, ker znaša letošnja naročnina din 30.—

● Reklamacije. Ker se dogaja, da nekateri naročniki šele ob koncu leta reklamirajo posamezne številke »Grude«, sporočamo, da bomo upoštevali le tiste reklamacije, ki jih dobimo v teku enega meseca po izdaji posa-

mezne številke. Tiste številke pa, ki bodo reklamirane preko tega roka, bomo računali po din 4.—

Za tiskovni sklad je prispeval tov. Ivan Dernovšek iz Zleb pri Medvodah din 20.— Najlepša hvala!

Službo dobila

na Gorenjskem, četrť ure od manjšega mesta, poštena in zanesljiva pristavnik (marjar) in žena, ki upravlja živino. — Prednost imajo s kmetijsko šolo. Samo resne ponudbe na upravo »Grude«, Pražakova ulica 11, Ljubljana.

REVMATIZEM

Lovre: Kar počne tvoj revmatizem?

Gašper: Kaj bi počel?! Meni povzroča bolečine, lekarnarju pa veselje.

ZVESTOBA

Žena se vrne z daljšega obiska in mož jo vpraša, če mu je bila zvesta.

»Kakor ti meni,« odgovori žena.

Mož malo pomisli in reče: Nikoli več ne pojdeš od doma...

V GLEDALISCU

Gledalka: Joj, kako so dolgočasni. Že tretje dejanje igrajo, pa imajo še vedno isto kuharičo.

GRUDA

MESEČNIK ZA KMETSKO PROSVETO

2.

Februar 1941

XVIII.

Puntarska pesem*

Na melodijo nemške puntarske pesmi iz leta 1525. napisal Mile Klopčič.

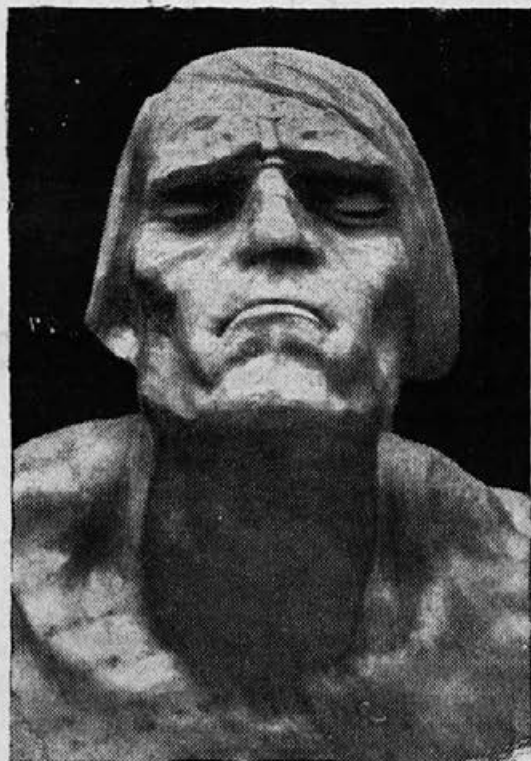
Le vkup, le vkup, uboga gmajna,
Heja, hejo!
Za staro pravdo zdaj bo drajna!
Heja, hejo!
Zimzelen za klobuk!
Punt naj reši nas tlačanskih muk!

Iz grajskih kevdrov teče vino —
Heja, hejo!
Zažgali grofu smo graščino,
Heja, hejo!
Grad gori, grof beži!
Vino teče naj, če teče kri!

Le vkup na zadnji boj, tlačani!
Heja, hejo!
Zdaj kmetska se gmajna brani —
Heja, hejo!
Puško, meč, kopje v dlan!
Bije za svobodo se tlačan!

Premagana je kmetska četa —
Ojo — ojoj!
Na gavgah... pobita... ujeta...
Končan je... boj...
Dina — don... mrtvaški zvon...
Kdaj bo sédel Gubec kmet na tron?!

* Iz knjige Bratka Krefta: »Velika puntarija«.

Vsako leto se na dan 15. februarja s pieteto spominjamo smrti voditelja tlačanov-upornikov Matije Gubca. Ta veliki mučenik, pravi kmetski kralj, se je dal rajši usmrtiti, kot pa da bi izdal svoje sotrpine. Boril se je za »staro pravdo«, to je za osnovne človečanske pravice.

Mi, potomci tlačanov in upornikov, prevzemamo naravno dolžnost, da borbo za »staro pravdo« nadaljujemo. Duh Matije Gubca nam velewa, da ne odnehamo poprej, dokler kri upornikov ne bo maščevana in dokler »stara pravda« ne bo izbojevana!

Naše naloge in odgovornost

Tako ne more iti več dalje! je bil ugovor, ki so ga ponavljali vsi, kadarkoli je javnost razburkal kak dogodek, ki se ni skladal z osnovnim čutom pravičnosti in smotrnosti, marveč se ga je smatralo le kot izrodek z mnogimi hibami in grehi obloženega sedanjega reda v človeški družbi.

Sežigalo se je žito, da ne bi postalo cenejše. Istočasno pa je stradal delavec, ki si s svojo minimalno mezdo ni mogel nabaviti za življenje najpotrebnejših stvari.

Izdajali so se zakoni, ki naj ščitijo socialno šibke sloje. Istočasno pravni red dovoljuje in ščiti neomejen pogon za dobičkom, kar nujno vodi v izkoriščanje.

V vseh ustavah so zajamčene osnovne človečanske pravice. Istočasno so skoro vse države izdale izjemne zakone, ki omejujejo te osnovne človečanske pravice.

Takih nasprotij, ki obstojajo druga poleg druge v istem družabnem redu in temelje v istem pravnem redu, bi lahko še veliko našli iz vseh področij življenja. Te nepravilnosti nam kažejo globoke razpoke v stebrih nosilcih sedaj obstoječega reda v človeški družbi. Te razpoke so sicer po raznih državah hoteli zamašiti z zasilnimi zakoni, se pa kljub temu večajo in grozijo izpodkopati temelje zgradbi današnje družbe.

Zato so se pri vseh narodih pojavili klici, ki opozarjajo na nevarnost poloma, ali pa tudi podajajo načela in smernice, kako naj se prenovi ali pa nanovo zgradi podirajoča se zgradba človeške družbe.

In pri nas?

Tudi pri nas smo čutili, da tako ne more iti več dalje!

Razpravljalo pa se je o teh vprašanjih le pri gostilniških omizjih. Tam so »voditelji« razvijali svoja načela. Bilo pa je toliko različnih načel, kolikor omizij — prav toliko pa tudi med seboj si nasprotujočih političnih skupin in skupinic s svojimi »voditelji« na čelu.

Sedanji čas, v katerem se udarjajo novi temelji bodoči družbi, pa zahteva od

»voditeljev« mnogo, mnogo več, kakor dnevne politične špekulacije, četudi so uspešne. Predvsem se morajo zavedati, da gre za zgodovinsko važne odločitve, za katere morajo prevzeti in nositi odgovornost pred svojim narodom. Pri tem pa je treba prezreti različna gledanja v podrobnostih, ki postanejo spričo velikih dogodkov malenkosti. Še posebno pa se je treba izogniti osebnostnim prepričkom, ki so v takih prilikah še škodljivejši kot sicer. Celotna resnična interesna nasprotstva je treba ublažiti.

Poiskati je treba tista temeljna načela in smernice, ki so nujna predpostavka za obstoj in delo vseh, v okviru katerih naj potem skupine in posamezniki zastopajo svoje upravičene interese. Ta skupna osnovna načela in smernice pa je treba izločiti kot nedotakljivo skupno vodilo, ki se mora s skupnim delom vseh uveljaviti.

Le tako bomo zmogli z vso odgovornostjo opraviti veliko delo, ki nam ga nalaga sedanji čas.

Na skupno delo!

Zavedajoč se zgodovinskega pomena sedanjega časa, ki terja širokogrudnih nesebičnih javnih delavcev, ki bodo za svoje tvorno delo nosili polno odgovornost pred svojim narodom, so se mladi slovenski resnično napredni politični delavci, pripadniki različnih naprednih političnih skupin, zedinili za skupno delo in določili temeljna načela in smernice bodočega skupnega dela.

Z veseljem in razumevanjem so pristali na tako skupno delo, temeljna načela in smernice, tudi javni delavci iz kmetско-mladinskih vrst in si prostovoljno naložili delež odgovornosti za izgradnjo boljše bodočnosti svojemu slovenskemu narodu.

Dne 25. januarja 1941 so se spoznale in dne 11. februarja 1941 na širšem sestanku podpisali proglas, ki ga spodaj objavljamo:

Veliki dogodki v svetu postavljajo tudi naš narod in našo državo pred hude preizkušnje. Na prelomu med dvema dobama se pripravljamo v svetu nov, pravičnejši red.

Ta red novega življenja med narodi in posamezniki more biti osnovan le na večnih nraavnih zakonih enake pravice in svobode za vse ter na vzajemnih dolžnostih in skupnih nalogah človeštva. Uveljaviti se more in sme samo po prostovoljnem pristanku vseh. Zato mora biti vsak narod poklican k oblikovanju bodočega mednarodnega in notranjega reda.

K temu zgodovinskemu poslanstvu je poklican tudi naš narod. Vloga naše države in slovenskega naroda bo pri tem takšna, kakršno si bomo sami priborili. Zato moramo biti notranje trdno povezani in duhovno strnjani ter pripravljeni na skrajne žrtve. Zbrati moramo vse narodne sile, da utrdimo splošno narodno tvornost in odpornost.

Po nebrzdanem strankarskem življenju zavrženo demokratično načelo, da izvira vsa oblast od naroda, moramo obnoviti. Demokracija pa bo resnična le, ako jo bomo postavili na trdno socialno in gospodarsko podlago.

Socialne odnose je treba preosnovati tako, da bo delo osnovna družbena vrednota. Na tem temelju mora biti zgrajen socialni red, v katerem bodo delovni sloji vzajemno upravljali družbo, nje organizacijo in gospodarstvo. Samo tako bodo našli kmet, delavec in izobraženec kot vsak deloven človek pravično mesto v družbi in možnost dostojnega življenja.

Nujno potrebne socialne reforme morajo biti namenjene predvsem malemu človeku, tako ročnemu kakor umskemu delavcu. Po značaju našega naroda mora postati naša vas činitelj javnega življenja.

Vse gnotne dobrine morajo služiti le obimnim narodnim koristim in nikdar več oblasti človeka nad človekom. Gospodarstvo, katerega gibalno je bilo doslej le dobiček posameznika, se mora umakniti načrtnemu gospodarjenju za skupnost. Zadržna misel se bo mogla pri tem s pridom uporabiti kot tvorna osnova.

Prepričani smo, da zorijo enaka spoznanja tudi med Hrvati in Srbi. Skupna neugnanja želja po pravem napredku nas bo še tesneje združila v usodni povezanosti, ki je naravni temelj naše Jugoslavije kot narodne države. Samo ona nam jamči naš obstoj. Notranje trdna in duhovno strnjena bo nerazrušljiva in nepremagljiva — varno zavetje enakopravnega obstoja in razvoja vseh Slovencev, Hrvatov in Srbov. Prav zato želimo, da bi bil sporazum z dne 26. avgusta 1939 srečen začetek končne ureditve naših notranjih razmer.

Delo na vsem tem čaka zlasti mlajši rod. Naloga mladine je, da vnaša v splošni narodni razvoj nove poglede in novo delo za ureditev družbe. Na njej leži teža visokega poslanstva in zgodovinskih odločitev v očitanih smereh, saj bo morala polagati račun o svojem delu tudi bodočim rodovom.

V prepričanju, da je le v slogi moč, smo spoznali, da se moramo nemudoma lotiti skupnega dela v vseh vprašanjih, ki zadevajo našo narodno in državno skupnost. Zato smo se odločili, da bomo v vsem, kar nas druži, v trajnem vzajemnem stiku, po skupnih razpravah in posvetovanjih iskali pravih rešitev, da jih enotno zastopamo in izvajamo ter tako gradimo našo delovno skupnost.

To sodelovanje je pot k trdnejši strnjivosti in povezanosti vseh resnično naprednih sil. Zato pozivamo prav vse, ki so enakih misli, da nam pri tem skupnem delu pomagajo.

Dne 11. februarja 1941 so ta proglas na širšem sestanku podpisali:

Miha Ferčej, kmetški sin, Zasip pri Bledu;

Milan Gorišek, odvetniški pripravnik, Sv. Lenart v Slovenskih goricah;

Stanko Iljaž, kmetški sin, Bizeljsko pri Brežicah;

Ivan Jenko, strugar, Ljubljana;

Stanko Koblar, kmetski sin, Gotna vas pri Novem mestu;

dr. France Kovič, pravni referent OUZD, Ljubljana;

dr. Janko Köstl, uradnik Pokojninskega zavoda, Ljubljana;

Ivan Kronovšek, kmetski sin, Orla vas pri Braslovčah;

Ivan Mihelčič, elektrotehnik, Ljubljana;

Alfonz Pipan, akademik, Ljubljana;

Jože Praznik, čevlj. mojster, Ljubljana;

dr. Boris Puc, odvetnik, Ljubljana;

inž. Jože Rus, zasebni uradnik, Ljubljana;
Jakob Šile, kmetski sin, Grahovo pri

Cerknici;

dr. Vladimir Šuklje, odvetnik, Ljubljana;

Joško Tomažič, kmet, Sv. Bolfenk pri Središču;

Andrej Uršič, zasebni uradnik, Ljubljana;

Stane Vadnjal, uradnik OUZD, Ljubljana;

Vili Vlahovič, grafičar, Ljubljana;

dr. Branko Vrčon, novinar, Ljubljana.

F. S. Finžgar — sedemdesetletnik

Dne 9. februarja t. l. se je slovenski narod s svojimi kulturnimi predstavniki spomnil sedemdesetletnice življenja pisatelja F. S. Finžgarja, ki spada med naj-

večje slovenske pripovednike in pesniške oblikovalce življenja slovenske vasi.

F. S. Finžgar se je rodil v Doslovičah pri Breznici na Gorenjskem, odkoder ga je življenjska pot vodila najprej na gimnazijo v Ljubljano, od tam pa v semenišče, ki ga je dovršil l. 1894. Kot duhovnik je potem služboval v različnih krajih na Gorenjskem, v Kočevju, v Idriji itd. Nazadnje je pa prišel na trnovsko faro v Ljubljano.

Pisateljstvo je začel Finžgar že v dijaških letih, kot pripovednik pa je dozorel predvsem v polni moški dobi. Razen nekaterih pesmi in novel, ki so vzete iz kmetškega okolja, je napisal roman »Iz moderne sveta«, v katerem slika polpretekle socialne boje, ter znamenito zgodovinsko pripovedno delo iz življenja naših prednikov »Pod svobodnim soncem«. Mimo vsega tega pa je napisal tudi več iger — »Divji lovec«, »Naša kri«, »Veriga«, »Razvalina življenja«, — ki so vse zajete iz kmetškega življenja in ki so dobro znane tudi našim društvom.

V svojih pripovednih delih, ki se odlikujejo po klenem, vzornem slovenskem jeziku, je ostal Finžgar sin gorenjske zemlje, ki se tako lepo in nepotvorjeno odra-

ža iz njegovih povesti in novel. Ostal je blizu gorenjskega kmečkega človeka, ki ga je velikokrat upodobil v svojih lep-slovnih spisih. Danes pa — ravnotako kot kdajkoli poprej — gotovo drže tudi nje-gove programatične besede, ki takorekoč

označujejo vse njegovo književno delo: »Največja umetnost je pisati za ljudstvo in inteligenco hkrati. Knjige, ki jih uživa ljudstvo in inteligenca z enakim veseljem, so najboljše, kar jih je kdaj človek napisal.«
fš.

A. š.:

Današnja vojna

Vojna, je rekel neki politik, je le nadaljevanje politike z drugimi sredstvi. To se pravi: Če se ne dajo doseči politični nameni (n. pr. zavojevanje kolonij, pridobitev tržišč itd.) na »lep in zvit način«, se skušajo doseči s silo — z vojno.

Države osi so vedno poudarjale, da bo ta vojna »bliskovita« in da bo hitro končala z zmago osi. Sedaj pa vidimo, da se bo razširila in nadaljevala. Kdaj in kakšen bo konec, zaenkrat še ne vemo. Lahko pa, da bo drugačen, kakor si ga vojne sile zamišljajo.

Zakaj niso sile osi tako hitro zmagale? V glavnem je vzrok ta, da leži Anglija na otoku. In če jo hoče kdo premagati, mora imeti močno mornarico, da prepelje svojo vojsko »čez rokav«. (Morje, ki loči Anglijo od ostale Evrope, se v najožjem delu imenuje Rokavski preliv). Ker pa ima Anglija najmočnejšo mornarico na svetu, Nemčiji ni uspelo vdreti na angleški otok. Nadalje dobiva Anglija stalno pomoč iz svojih kolonij, posebno pa še iz Združenih ameriških držav. Radi tega se je prenesla borba le v zrak. Sicer je nemško letalstvo dosti močnejše, kljub temu pa se hladnokrvni Angleži dobro držijo, ker jim gre za življenje in smrt.

Sedaj išče os druge ranljive točke angleškega imperija (cesarstvo). Skušala ga je napasti preko Španije. Ta pa prehoda tujih čet zaradi svojega zemljepisnega položaja in izčrpanosti ne bi mogla tvegati. Trenutno se vodi diplomatska akcija (delavnost) na Balkanu. Italija je najprej napadla Grčijo, da bi si pridobila postojanke proti angleškim kolonijam. Njena pričakovanja pa se niso izpolnila. — Nemčija si je pridobila na svojo stran še Madžarsko in Rumunijo, skuša pa pritegniti tudi Bolgarijo, da bi preko nje pomagala Italiji in da bi tako pridobila možnost za prodiranje v Egipt, kjer bi rada presekala Angliji njeno srčno žilo — Suez in jo odrezala od kolonij.

S trojnimi paktom Berlin-Rim-Tokio skušajo doseči velesile osi protiutež angleški pomoči s strani Zedinjenih držav. In tako

se širi vojna dalje in dobiva svetovni obseg — mnogo širši kot prejšnja svetovna vojna.

Na Daljnem vzhodu se vodi borba med Japonsko in Zedinjenimi državami. Čeprav ima Japonska zelo ugoden zemljepisni položaj, ne more mnogo razbremeniti sil osi v Evropi, ker je močno izčrpana in odvisna

Nemška letala na poletu nad Anglijo

*Obrežni top, s kakršnimi se obstreljujejo
čez Rokavski preliv*

zlasti od ameriškega uvoza. Zedinjene države pa ji ne marajo dovažati surovin in jo tako držé v »šahu«.

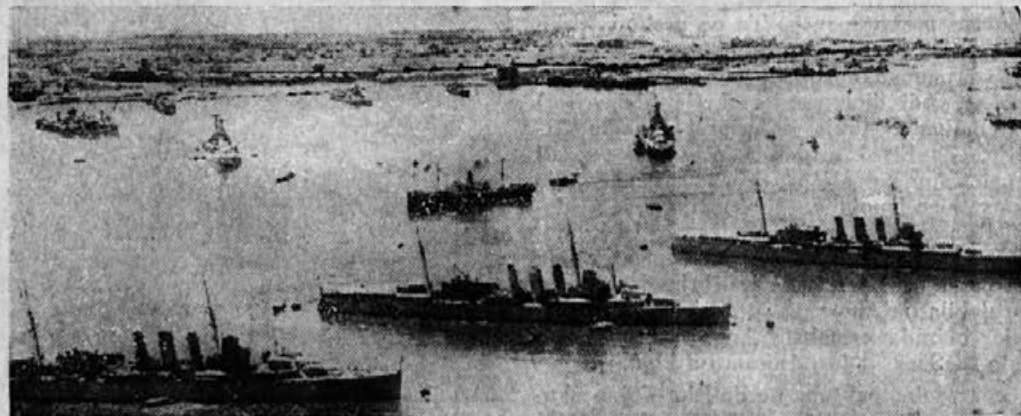
Za kulisami — kakor pravimo — pa igra diplomacija na svoje karte. Vojujoče se sile stalno poudarjajo, da se borijo za neko »novo pravično razdelitev sveta«, ali pa »za pravično razdelitev bogastva«, pa tudi »za

novo Evropo« itd. Z malimi državami se igrajo kakor mačka z mišjo. Neprenehoma jih pozivajo na posvete in jim diktirajo (narekujejo), kako se morajo zadržati.

Karakteristika (značilnost) te vojne je, da se neprikrito govori o podelitvi kolonij in celo o podreditvi narodno samostojnih držav. Raznarodovanje hočejo izvršiti v največji meri, ker sili kapitalistični ustroj imperijalističnih (zavojevalnih) držav radi svoje močne industrije in pohlepa po novih trgih v širši gospodarski okvir. V ta namen hočejo ustvariti velike »bloke držav«. Agrarne (poljedelske) države bi naj prilagodile svoje gospodarstvo tem »blokom«. To se pravi, naj bi opustile industrializacijo in uredile poljedelstvo v korist vodilnih držav tega »bloka«. Za kmeta bi to pomenilo, da bi postal navaden delavec, ki bi delal po načrtu na velikih posestvih za koristnike tega bloka. Delavec pa bi bil še slabše plačan in bi postal mezdni suženj — brez vsakih svoboščin — v službi bogatih podjetnikov.

Ker je vojna nadaljevanje politike z drugačnimi sredstvi, se obrisi novega stanja kažejo že sedaj. Cene kmetijskih pridelkov so se povišale za 30—50 %, industrijskih proizvodov, ki jih kupuje kmet, pa za okrog 100—200 %. Plače delavcev so se dvignile 10—20 %, blago v trgovinah pa za 100—200 odstotkov. In vojna bo stanje še poostrila.

Zato mora biti glavna skrb malih narodov, da si ohranijo nevtralnost. To bo za njih še najcenejši račun, ki ga že in ga bodo še morali plačevati v tej odločilni borbi med velikimi državami. Naj zmaga kdor koli, prav gotovo bodo prišli, tako upamo, šibkejši sloji, zlasti kmet in delavec, do večjih pravic.

Angleška mornarica v Sredozemskem morju ima v sedanji vojni silno važno vlogo

Pogovor o Holandski Indiji

Holandska Indija je na Daljnem vzhodu, za katero se poteguje več velesil. Vsaka izmed teh hoče namreč čim bolj vplivati na politični in gospodarski položaj daljnovzhodnih dežel, ali kakor bi lahko dejali v diplomatskem jeziku: velesile tekmujejo med seboj, katera izmed njih bo imela čim večjo in čim trdnejšo interesno sfero na Daljnem vzhodu.

Med te interesne sfere Daljnega vzhoda spadajo tudi holandske daljnovzhodne kolonije. Daljni vzhod je v pravem pomenu besede biser sveta in o njem je po vsem svetu napisanega in natisnjenega za cele skladownice papirja. Tudi »Gruda« prinaša v letošnjem letniku prevod romana »Plantaže v pripeki«, v katerem se vsa dogajanja vršijo na otokih Holandske Indije. Zato je potrebno, da se o teh holandskih kolonijah nekoliko temeljiteje pomenimo.

Holandci so bili prvi Evropejci, ki so zajadrili v vode Daljnega vzhoda. Tako so holandski mornarji v šestnajstem stoletju odkrili Avstralijo in jo nazvali Nova Holandija. Ko je bil v kasnejših stoletjih ta odkriti del zemeljske površine premerjen, je bila Avstralija proglašena za celino (7,155.504 kv. km.). Prav tako je Holandec Tasman Abelj l. 1642. južno od Avstralije odkril otok trioglate oblike, ki je dobil ime po svojem odkritelju Tasmanu — Tasmanija.

Holandske kolonije na Daljnem vzhodu bi lahko razdelili na dva dela: na Holandsko Indokino in na otoke Holandske Indije. Nas bo v prvi vrsti zanimala Holandska Indija. To je skupina otokov, ki so več ali manj gosto naseljeni. Glavni pridelek prebivalstva je (kakor povsod na Daljnem vzhodu) riž, ki je obenem tudi glavna hrana. Izmed vseh otokov je najbolj naseljena Java, ki ima 37 milijonov prebivalstva, meri pa le 138.000 kv. km., torej precej manj kot naša država. Pri nas pride na kvadratni kilometer okrog 100 prebivalcev, na otoku Javi pa kar 400; v najrodovitnejših predelih pa celo do 700!

Ime otoka Jave izvira iz sanskrtskega jezika, t. j. jezika, iz katerega je nastalo večina jezikov, ki jih govore razni narodi po svetu (slovanski, romanski, germanski, indijski in drugi). V sanskrtskem jeziku je pomenila beseda java-s — ječmen. Tako lahko že iz te stare besede sklepamo, da je bil otok Java že nekdanj zelo rodovitna žitarica. Danes na javanskih poljih sicer ne goje ječmena, pač pa riž, ki je, kot sem že omenil, glavna hrana javanskega prebivalstva. Toda motil bi se tisti, ki bi mislil, da pridelek riža na Javi zadošča za prehrano tamošnjega ljudstva. Povedal sem že, da je Java zelo gosto naseljena. Kljub bogati letini riža so Holandci prisiljeni, da riž uvažajo iz — Severne Amerike (USA). Ta uvoz se vrši na ta način, da Java za riž iz Amerike odstopi ameriškim trgovskim družbam del drugih svojih pridelkov, kot na primer sladkor, les itd.

Med ostalimi zemeljskimi pridelki je posebno važno pridelovanje sladkorja in tako zvanega kinkina, t. j. nekega drevesnega lubja, iz katerega pridelujejo razna zdravila za zdravljenje mrzlice. Važen javanski proizvod je tudi kinin, ki ga po vsem svetu uporabljajo za zdravljenje hude bolezn — malarije.

Na Javi pridelajo tudi mnogo čaja, katerega po nekod sade celo v visokih planinskih predelih. V pridelku čaja tekmujejo Javanci celo z otokom Ceylonom (v prednji Indiji) in s Kitajci. Posebno je izvrsten javanski čaj, ki se imenuje assam-čaj. Ta čaj goje na planinskih zemljiščih, ki leže več ko 1000 metrov nad morjem. Na otoku Javi je tudi precej najdišč petroleja, katera izkorišča pretežno petrolejska družba Royal Dutch, in več zelo razsežnih plantaž kavčuka. Ravno ti dve poslednji gospodarski panogi sta vzrok, da se o Holandski Indiji po svetu vedno bolj govori in razpravlja. Na bogastvo Jave in drugih holandskih kolonij vedno bolj pohlepno zrejo japonske oči in pred kratkim smo brali, da se Japonci na pohod v te kolonije že pripravljajo.

Na Javi in na drugih holandskih otokih poznajo poleg raznih drugih tegob tudi hude ognjeniške izbruhe. Izbruh vulkana Krakataua je n. pr. ob priliki izbruha pred dobrimi petdesetimi leti terjal nič manj ko 17.000 človeških žrtev. L. 1919. je izbruhnil ognjenik Kebout in terjal skoraj 50.000 človeških življenj. Kljub temu pa imajo ognjeniki za te oto-

ke gotovo dobre strani. Ob priliki ognjeniških izbruhov je po pokrajinah in po poljih ostalo mnogo vulkanskega prahu in lave, kar daje zemlji sijajno gnojilo.

Holandci so hoteli več svojih pustih otokov kolonizirati. To jim je slabo uspelo. Kako se je vršila ta kolonizacija, pripoveduje pisatelj L. Evans v svojem romanu »Plantaže v pripeki«.

Kdo je kriv?

Število porodov je tudi pri nas vedno manjše, tako so v zadnjem času pisali razni meščanski časopisi. Poročali so o odkritjih tako zvane »bele kuge« in o mladih materah, ki so umorile svoje novorojenčke, samo da se izognejo skrbem. Tudi ljudstvo na deželi je baje vedno bolj pokvarjeno in noče več imeti toliko otrok kot včasih. Ob tej ostri obsodbi meščanskega časopisja pa se čutijo kmetijske žene in dekleta zelo prizadete.

Vsi pisci zgoraj omenjenih člankov so mišljenja, da je nujno treba rešiti to pereče vprašanje. Strinjali so se v tem, da je v prvi vrsti potrebno ljudstvo duhovno preroditi, to je: iztrgati mu popačene nazore in vrniti staro, zdravo naziranje. Drugega nič!

Ali res kmetijske žene nočejo več imeti otrok?

Zdi se mi, da so pisci člankov pozabili na marsikaj. Poglejte samo resničen današnji položaj in življenje kmetijskih otrok in mladine, pa boste kmalu razumeli, kako grenka je danes materinska sreča na deželi!

Večina podeželskega prebivalstva so srednji in mali kmetje, bajtarji in dninarji. Če prej ne, kadar odrastejo otroci, se tudi pri večjem kmetu pojavi vprašanje pomanjkanja zemlje. Na domu lahko ostane samo eden. A kam vsi ostali?

Saj lahko ostanejo tudi doma in če delajo, dobijo skromno prehrano, toda živeti v

odvisnosti lastnega brata ali sestre jim kaže do smrti. Izplačevanje dot in s tem v zvezi izgraditev lastnega doma je često povod smrtnemu sovraštvu med sorodniki.

Lahko gredo tudi kot hlupci ali deklet, dninarji ali dninarice k trdnjšim gospodarjem za skromno plačo, saj jih radi gospodarske stiske večina ne more dobro plačati. Na starost ostanejo brez vsake podpore in zaščite in so izročeni kot vaški ubožci na milost vaščanom ali občini. Malokdo se osamosvoji, a kvečjemu do stopnje bajtarja, ki večji del trpi pomanjkanje.

Nekaj redkih se lahko loti rokodelstva, a tudi teh je za vaše potrebe kmalu dovolj.

V svetu je boljše, pravijo. Pravljice o dobrih službah, o tem, da si s pridnostjo lahko ustvariš lepo prihodnost in se vrneš bogat, vabijo kmetijsko mladino v mesta, v tujino. Toda, tudi če teh pravljic ne bi bilo, bi mladina morala odhajati — za vse na vasi ni kruha.

Dekleta odhajajo služiti v mesto! Nevajene poslov v meščanskem gospodinjstvu delajo za malenkostno odškodnino, prezirane in popolnoma odvisne od trenutnega razpoloženja svojih gospodarjev. Gospodinje v mestu si želijo samo mladih, zdravih sil; zato si morajo dekleta vse življenje po dinarčkih hraniti, da morejo v miru počakati smrti, ko jih gospodarji izmučene ali bolne poženejo na cesto. Starostno zavarovanje nudi služkinjam po dolgih letih garanja le okrog stodinarsko mesečno podporo.

Koliko deklet pa v stiski in brezposelnosti ali nepoučenosti pade v roke brezvestnežev — v prostitucijo? Koliko mladih »pevačica« v zloglasnih mestnih zabaviščih je slovenskega rodu?

Drugi odhajajo v tovarne ustvarjati bogastvo kapitalistom. Ne poznajo niti tistih bore malo pravic, ki delavstvu pripadajo. Tovarnar jim nudi najmanjšo plačo in najmanj zaščite, a ima od njih največ koristi. Danes pa so tudi množice tovarniškega delavstva radi pomanjkanja surovin, oziroma vojnih spekulacij na cesti, izpostavljene najhujšemu pomanjkanju.

Ali lahko dajejo kmetjski starši otroke v mesto v šole ali učiti se obrti? Redki zmorejo stroške ali si najdejo dobrotnika, ki podpira študenta vsaj v prvih letih. Potem je prepuščen samemu sebi in sreča, če ne propade v revščini in boleznih. — Vajencev imajo mestni mojstri dovolj iz mesta, takih, ki imajo že nekaj šol, kmetjskih se branijo. Le dobri znanci ali sorodniki včasih kaj preskrbijo, toda življenje teh je tudi grenko. Vajence imajo mojstri zato, ker so cenena delovna moč; ko so izučeni in bi jih bilo treba plačati, so odveč. Tako nastajajo trume mladih brezposelnih obrtniških pomočnikov.

In tujina?! Ze do sedaj je bilo to za nas bolešno vprašanje. Zavedali smo se, da naši otroci s svojo krvjo gradijo tujcem zaklade, a tolažili obenem, kadar se je kdo vrnil s skromnimi prihranki, počivat. A danes? Čemu jokajo matere v Prekmurju? Vojna vihra je divjala preko krajev, kjer so si trdo služili kruh njihovi otroci, kot vojni begunci so bežali pred smrtjo, menjali so gospodarje in se spet vračali na opuščene domove. Sedaj trpijo pomanjkanje in kličejo domovino na pomoč, toda ti klici se porazgubijo, preden dosežejo domače. Nič drugega ne vedo prekmurske matere o svojih otrocih kakor kar pripovedujejo ljudje, ki čitajo časopise. Skoro bo leto, kar ni več pisem, ni več poslanih prihrankov; morda že tudi njihovih otrok ni več?!

Usoda kmetjske mladine

je danes brez vsakih izgledov za njeno bodočnost. Čemu torej toliko jadikovanja, ko pa niti tisti otroci, ki pridejo na svet in v bedi in pomanjkanju odrastejo, prav za prav nimajo pravice do življenja, ki mladim pripada, ne do dela in poštenega zaslužka, kaj šele do izobrazbe ali razvedrila!

Kmetjska žena, ki občuti vso težo tega položaja, se le z veliko grenkobo v sreju

začuti mater. A ne samo vprašanje, kam z otroci, ko odrastejo, temveč tudi vprašanje, kako jih prehraniti, kako obleči in obuti, je skrajno pereče. Na to, da rodijo v slabih razmerah, da v času nosečnosti in poroda nimajo potrebne nege, da so v najhujših nevarnostih brez zdravniške ali babiške pomoči in da iz tega izvirajo v poznejših letih mnoge, smrtno nevarne bolezni, na to kmetjske matere niti ne mislijo. Ni jim do tistega ugodnejšega življenja brez vsakih skrbi in dela z otroci. Toda skrb za deco je včasih tolika, da storijo »greh«, ki je po mnenju meščanskega časopisa najhujši greh napram narodu in njegovemu obstoju — če se od časa do časa branijo otrok.

Tudi število nezakonskih otrok po vaseh ne more biti dokaz za moralno pokvarjenost ljudstva. Nasprotno, to pomeni, da si žene in dekleta želijo otrok, le da niso krive, če jih ne morejo roditi v normalnih prilikah. Prav tako se vsaki upira, da bi uničila v sebi komaj započeto življenje in se s tem izpostavila nevarnosti, da v sebi za vselej uniči sposobnost imeti otroke. Malo pozornejše čitajte časopise, pa boste videli, da svoje novorojenčke umorijo večinoma tiste, ki nimajo kam z njimi, ker so same brez dela, brez kruha, brez strehe nad glavo. To so po večini nezakonske matere, ki jih je neusmiljeni gospodar vrgel na cesto, ker so se spozabile s takim sramotnim dejanjem. Nobena oblast v državi ne nudi niti njim niti malemu nobene zaščite. Hotele so užiti samo košček ljubezni in materinske sreče, pa so bile kruto razočarane in so se v uri obupa spozabile nad lastnim plodom.

Ali je vse to res moralna pokvarjenost? — Mislim, da so največji greh napram narodu in njegovemu obstoju naredili tisti, ki so krivi vseh teh težkih razmer in ne matere, ki si želijo samo to, da bi bile srečne matere srečnih otrok. Postavite nove in trdne temelje vašemu gospodarstvu, poiščite kmetjski mladini izhod iz tega položaja, dajte ji mesto, ki ji gre, da bo mogla vsaj nekaj pričakovati od življenja, da bo mogla rasti in se razvijati. Duhovno obnovenje, zdravo naziranje o vseh vprašanjih se bo razvilo samo po sebi!

O, ne bojte se, kmetjske matere bodo še vedno sledile klicu narave, čeprav se sedanje stanje ne bo tako izboljšalo! Toda prva in največja njihova zahteva je in bo zahteva po zdravih in srečnih otrocih z zagotovljeno bodočnostjo! Zavedajo se, da

jim današnja družba radi svoje velike sebičnosti tega ne bo nudila sama od sebe, čeprav je na svetu vsega dovolj za vse! Zato se bodo matere za izpolnitev teh svo-

jih zahtev borile, skupno ob strani svojih mož, za srečo svojih otrok, ki si jih današnja družba želi le kot sredstvo najkrutejšega izkoriščanja!

Za bodoče MATERE

Kako pravilno hranim dojenčka?

Kadar že mora mati iz katerega koli razloga hraniti svoje dete z umetno hrano — s kravjim mlekom — mora vedeti dvoje: umetna hrana je nevarna, ker navadno z njo otroka preveč ali pa premalo nahranimo, to se pravi, da dobiva otrok preveč oziroma premalo tečne hrane. Umetno hranjen otrok je tudi mnogo bolj ogrožen od boleznih kakor pa dojenček, ki pije pri materinih prsih. Druga važna stvar pa je, da mora biti kravje mleko, ki naj bo hrana dojenčku, vsaj približno tako pripravljeno, da se po svojih sestavinah (beljakovine, tolišče, sladkor) sklada z materinim mlekom.

Ker je kravje mleko radi beljakovin bolj gosto in manj sladko kakor je materino, mu moramo dodati vode in sladkorja, da bo primerno za prehrano deteta. Popolnoma napačno misli tista mati, ki bi ugovarjala, češ: kaj bom dodajala vode, voda je voda, od nje mi otrok ne bo uspeval — in bi ga hranila s samim kravjim mlekom od prvega dne naprej. Takšen otrok bo kmalu zbolel radi napačne prehrane, ker nastopijo motnje v prebavi (bruhanje, driska) in bo umrl; ali pa se bo zgodilo to, da se bo otrok zelo slabo razvijal, koža bo uvela, obraz starikav in postal bo rahitičen. Tudi glede sladkorja imajo žene neprimerne pomisleke, češ: sladkor dela gliste, otrok postane gliščav, zato rajši ne dajo sladkorja v mleko. To mnenje je popolnoma napačno. Nikoli ne dobi dojenček glist od sladkorja! Gliste dobi z nesnago, v kateri so jajčeca glist in jih otrok z umazanimi rokami ali predmeti spravi v usta. Dojenček navadno nima glist, vsaj tam ne, kjer ni prilike, da bi si z nesnago prinesel jajčeca v usta in bi odtod prišle v trebušček. Sladkor pa je nujna sestavina hrane, potrebna za pravilen razvoj in rast dojenčka.

Če na kratko popišemo, kakšno hrano dajemo otroku v prvih dveh mesecih, si moramo zapomniti: nikdar samega mleka,

ne vode z malo mleka, tudi ne vsak čas kamilčnega čaja, ampak polovico mleka in polovico vode ter za ves dan 7 do 8 kock sladkorja.

V prvem mesecu porabi otrok malo hrane, v drugem pa do tri četrt litra na dan, ki jo dobi v sedmih obrokih. Podnevi ga je treba hraniti vsake tri ure (torej 6 obrokov) in ponoči enkrat.

Najboljše je, da mati zjutraj pripravi hrano za ves dan. V lonček nameri polovico mleka in polovico vode ter doda 7 do 8 kock sladkorja; to kuha 4 do 5 minut. Nato se lonček z mlekom ohladi v skledi z mrzlo vodo, potem pa ga postavimo na hladen prostor. Lonček pokrijemo, da golažen nima dostopa. V toplih dnevih je treba čez dan vodo večkrat menjati, da ostane mleko mrzlo. Ko pride čas hranjenja (vsake tri ure), napolnimo steklenico z zjutraj pripravljenim mlekom in jo postavimo v vročo vodo, da se segreje na primerno toploto. Mleka ne smemo več prekuhavati. Zelo škodljivo je, če mati pregreva mleko ves dan na peči ali štedilniku. Dojenček največkrat zboli zaradi tako pregretega mleka, v katerem se hitro razmnožujejo glivice, ki škodujejo dojenčkovim prebavilom.

Tako pripravljeno hrano dobiva otrok prva dva meseca. Zelo, da življenjsko važna je snaga pri pripravljanju hrane in hranjenju dojenčka. Lonec, v katerem kuhamo

mleko, je treba uporabljati samo za kuhanje dojenčku. Stekleničko in cucelj je treba po vsaki uporabi temeljito očistiti s toplo vodo, nato steklenico napolniti z mrzlo vodo, cucelj pa vtakniti v steklenico tako, da je tisti del, ki pride otroku v usta, več čas v vodi.

Zelo razširjena je slaba in nevarna navada, da mati, teta ali kdor že hrani otroka, cucelj najprej omoči s svojo slino, preden ga da otroku v usta. Ali pa poskuša toplino mleka tako, da srkne mleko skozi cucelj. Žena, ki tako ravna, lahko svojemu ljubljenu s slino iz svojih ust »podari« kakšno bolezen, ki njej ni nevarna, občutljivega dojenčka pa lahko spravi v grob. Ponekod na deželi je še v navadi cucelj, ki ima steklen nastavek. Ta ni primeren in je tudi nevaren, ker se lahko steklo v mleku razdrobi ali razbije in se ne da temeljito očistiti. Zato uporabljajmo cucelj, ki ga lahko nasadimo na vrat steklenice. —**ža.**

● **Solata.** Sejemo jo v februarju in po potrebi v marcu in skozi ves čas do srede poletja. Zgodnjo sejmo v nepretoplo gredo in jo po 4 do 5 tednih presadimo na prosto. Pri tem se moramo seveda ravnati po zgodnji, oziroma pozni pomladi, kar velja tudi za vso ostalo zelenjavo. Priporočljive sorte so: Boettnerjeva za siljenje, Tržna kraljica, Kraljica maja itd.

● **Ohrovt** sejemo v toplo gredo za zgodnjo uporabo istočasno z zeljem in cvetačo. Priporočljive sorte so: Glasnik pomladi, Ulmski rani in Dunajski najzgodnejši. Rožnati ohrovt sejemo za zgodnjo uporabo koncem februarja. Priporočljive sorte so: Herkules in Gonsenheimski ohrovt. Listnati ohrovt tudi ne sme manjkati na vrtu, toda tega sejemo šele v maju na prosto.

● **Gomoljasta zelena.** Sejemo jo koncem februarja in začetkom marca v toplo gredo ali pa tudi v poltoplo. Zelena potrebuje za kalitev celo do 4 tedne, zato nas ne sme motiti, če se dolgo časa ne pokaže iz zemlje. Dobro je, če jo pred setvijo za nekaj ur namočimo v mlačni vodi. Priporočljive sorte so: Delikatesna, Praška in Snežna kepa.

● **Mesečna redkvica.** Sejemo jo lahko že od januarja naprej v tople grede, pozneje

pa tudi na prostem. Zemlja mora biti zelo dobra in s kompostom pognojena. Svežega gnoja ne prenese. Dobre sorte so: Dreibrunen, Non plus ultra, Saksa, Rubin, Maslena in Beograjska redkvica.

● **Poletna ali jesenska redkev.** Zgodnje sorte sejemo v tople grede v februarju do marca, poznejše pa na prosto. Zemlja mora biti v stari moči. Priporočljivi sorti sta: Pomladna okrogla in Majska draždanska. Poznejše sorte pa so zelo dobre: Letna okrogla, Letna dolga in Monakovska redkev.

● **Paradižnik** sejmo v marcu v toplo gredo. Pozneje jih v topli gredi pikiramo in utrjene rastline presadimo v maju na stalno mesto. Dobre sorte so: Lukullus, Predsednik Garfild in Kralj Humbert.

● **Paprika.** Sejemo jo v začetku marca v toplo gredo. Od sladkih vrst so priporočljive: Kalinkova, Rdeča monstrozna in Rume-na monstrozna. Ostre sorte: Pulomska in Selanovska.

● **Cveticice.** Istočasno z rano zelenjavo posejemo tudi najrazličnejše cveticice. Poleg zelenjavnic naj vrt krasi tudi lepe cvetke, za katere moramo najti prav tako primeren prostor v topli gredi. Ne pozabimo na nageljne, levkoje (fajgelj), Salvio, Phlox (luskovec), Petunijo (sejemo jo v marcu v lonce; zemlja mora biti rahla in bolj peščena), Lobelia (isti postopek kot pri Petuniji), Gloksinija: sejemo jo v februarju in marcu v lonce in zaboje. Zemlja naj bo bolj gozdna in peščena. Poleg navedenih cvetic pa je še cela vrsta drugih, ki si jih vsak ljubitelj in ljubiteljica lahko po mili volji izbere.

Za starše, vzgojitelje, prijatelje mladine!
Izšla je nova knjiga »Spolno življenje«, katero vsem toplo priporočamo. Greh je ne povedati pravočasno mladini, kako je prišla na svet, ne jim zaupati skrivnosti življenja. Pisatelj pravi v uvodu: »Povejmo ljudem resnico in obvarovali jih bomo pred lažjo in zablodami!« Zato naj čita knjigo »Spolno življenje« zoreča mladina in vsak odrasel človek. Knjiga obsega 24 zanimivih poglavij in stane s poštnino vred din 20.—. Namenjena je predvsem onim, ki si ne morejo kupiti dragih knjig o tem vprašanju. Nakažite denar na poštni čekovni račun št. 14.675 (Hranilnica »Moj dom«, Ljubljana), ali pošljite v znamkah na naslov: J. E., Knjižna centrala, Ljubljana, Dvořakova 8.

Golaževa juha iz krompirja

Na vročo mast denemo seseklano čebulo in jo malo prepražimo. Ko je rumenkasto-rjava, pridenemo malo žličko sladke paprike in malo zalijemo z vodo, da se nam ne zažge. Med tem si pripravimo na kocke zrezan krompir, ga denemo na praženo čebulo in ga pustimo dušiti toliko časa, da postane stekleno prozoren. Na vse to vsujemo dve žlici moke, ki jo pustimo zarumeneti in končno zalijemo z vodo. V juho še denemo malo kumine, česna, majarona in lovorjev listič. Ko je krompir kuhan, lahko po potrebi tudi okisamo z limono, solimo in juha je gotova.

Krompir z jajci

Cel krompir skuhamo v slani vodi. Ko je kuhan, ga olupimo in zrežemo na lističe. Prav tako zrežemo na lističe 4 trdo kuhana jajca. Lončeno posodo ali kozico namažemo z mastjo in vanjo vložimo plast krompirja, nato plast jajc, zopet krompir itd. Med plastmi ne pozabimo soliti. Ko smo naložili vse plasti, polijemo zmes s četrt litra smetane, v kateri smo žvrkljali 1 do 2 jajci. Vse to denemo v pečico in lepo zapечemo. Na mizo lahko denemo k vsaki solati.

Solata iz kislega zelja

Primerno količino navadnega kislega zelja po potrebi bolj ali manj operemo, ožmemo in ga denemo v skledo. Nanj potrosimo nekoliko na tanko zrezane čebule in česna. Po okusu solimo in nekoliko popramo. Nato ga polijemo z oljem in dobro premešamo. Potem prilijemo še kisa in solata je gotova. — Posebno pozimi, ko druge solate ni, nam kislo zelje mnogo odleže. Le škoda, da ga naši ljudje vse premalo cenijo in upoštevajo. Solata iz kislega zelja je zelo dobra, silno zdrava za prebavo, vsebuje pa tudi mnogo vitaminov, ki so za človeški organizem neobhodno potrebni.

Zeljnatih hlebčiči

Veliko zeljnato glavo zreži na drobne rezance in nasoli. V kozici segrej 10 dkg prekajene, drobno zrezane slanice, eno žlico drobno zrezane čebule, prideni zelje, malo

kumine in duši na tesnem do mehkega. Po potrebi prav po malem zalivaj s kropom. Ko se zmehča in je gosto, odstavi ter pri-mešaj 15 dkg drobno zrezane ali zmlete gnjati ali druge svinjine in toliko ribanega kruha, da lahko oblikuješ male hlebčiče. Te povaljaj v moki in jih ocvri na masti. Na mizo jih deni s solato ali pa kot prilogo h krompirjevi omaki.

PRAKTIČNI NASVETI

Kako čistimo različne madeže?

Čim starejši je madež, ki smo ga dobili na blago, tem težje ga je odstraniti. Pa tudi pregovor: »Potrpljenje je božja mast,« velja v tem primeru. Če madež takoj ne izgine, še ne smemo obupati. Kadar čistimo blago z različnimi razjedajočimi ostrimi sredstvi, kakor so razne kisline, jih uporabljamo le s pomočjo platnene krpice, to je, da krpico namočimo v kislino in z njo drgnemo madež. Vsak madež pa poizkusimo najprej odstraniti z mlačno vodo in milom in če s tem ne uspemo, šele poizkusimo z drugimi sredstvi. Nekatera sredstva, ki jih bomo navedli, kakor boraks, žveplena kislina, žgana magnezija itd., lahko kupimo za nekaj dinarjev v večji trgovini ali pa v drogeriji.

I. Rjasti madeži

Te madeže, ki jih povzroči na mokrem perilu dotik železa, snažimo na več načinov. Težko jih snažimo na barvastem blagu in moramo biti v tem primeru zelo previdni, ker razne kisline barvo razjedajo in tudi obledijo.

1. Madež namažemo z grenko soljo (piterzalc) in tako pustimo nekaj časa. To večkrat ponovimo. Ko pa madež izgine, izperemo blago v čisti vodi.

2. Na 1 liter vode razredimo 4 do 5 kapljic žveplene kisline in madež v tej tekočini operemo. Takoj nato blago temeljito izperemo v raztopini mila in vode.

3. Za boljše blago poizkusimo sledeči način: blago napnemo nad posodo, v kateri vre voda (nad lonec), na madež pa kapamo limonin sok. Čez nekaj časa blago zmenčamo in kapanje nad kropom ponavljamo tako dolgo, da madež izgine.

4. Vzemimo 4 krat toliko vode kakor solne kisline. Blago prav tako napnemo čez lonec z vrelo vodo, kakor smo pravkar omenili, na madež pa po kapljicah vlivamo razredčeno kislino. Ko madež blede in postane svetlorjav, blago takoj pomočimo v vročo vodo in ga dobro izperemo, da madež ne razje tkanine.

(Dalje prihodnjič)

● Da se mleko ne prismoči, ga ne smemo dati kuhati v suho posodo, ampak jo poprej vedno zmočimo.

● Surovo maslo ostane dalj časa sveže, če ga tako pregnetemo, da izstopi iz njega vsa voda. Nato ga pa polijemo z nekoliko slano vodo in postavimo v mračen prostor.

● Meso najlaže ohranimo sveže, če je vedno na svežem zraku. Najbolje je, če ga obesimo v zračen prostor. Lahko ga tudi prav na tanko posujemo s solitrom, vendar je treba takšno meso pred uporabo dobro oprati.

● Limono ali pomarančo, ki se je zelo posušila, položimo v posodo z vročo vodo, ki naj stoji na robu štedilnika. Po dveh urah jo vzamemo iz vode, obrišemo in uporabljamo šele popolnoma hladno.

● Mleko preizkusimo, če postavimo vanj iglo. Če se na iglo, ki jo počasi potegnemo iz mleka, prime kapljica, je mleko dobro, če pa ne, je mleku primešana voda.

Strahotni

DIKTATOR VENEZUELE

Pričakovanja vseh tistih, ki so hrepneli po novem življenju, po resnični svobodi in pravici, so se razblinila v nič. Gomezova oblast je bila kakor mrzel curek vode na vroče čelo človeka. Hrepenenja velikih ljudi in vseh tistih, ki trpijo z ljudstvom, so utonila v razbrzdanosti novega diktatorja, ki mu je bila svoboda tedaj na enkrat nekaj neznanega in nepotrebne. Kdo bi se menil za narod?! Kdo bi vpraševal za ljudsko voljo?! Poznam ljudi, — je neštetokrat rekel Gomez in se ves predal gonu za oblastjo, za bogastvom in blodnimi orgijami. Nezakonski sin iz prerije je postal resničen diktator Andov, diktator, ki je združil in podredil svojim osebnim koristim vso državo, predvsem pa vse državne dohodke. Gomez je bil namreč Venezuela, Gomez je bil državni preračun in Gomez je imel monopol celo nad izdelovanjem in prodajo sladoleda.

Takoj po prevzemu predsedniške oblasti je bila njegova prva skrb, da se je znebil stare ljubice. Če hočeš gospodovati, moraš imeti vedno mlado žensko pri sebi, je govoril Gomez in se tega tudi dosledno držal. Prvo njegovo »državniško« opravilo je torej bilo, da si je dal prignati novo, mlado in strastno Dolores, hčerko dr. Nuneza de Kaseresa, uglednega filozofa, pisatelja in jezikoslovca, ki je zaslovel že izven meja re-

I. N.

publike. Nunez je kmalu od žalosti umrl, kar pa Gomez ni motilo. Z mlado lepoticco, ki se je končno morala do potankosti podrediti njegovi sili, je preživljal burne, strasti polne noči. Orgije so se vrstile večer za večerom. Ves zbor njegovih najzvestejših prijateljev je moral sodelovati pri njegovem izživljanju; noči so se mu spreminjale v dan in dnevi v noči. Modro nebo z belimi zvezdami in mehko, toplo ozračje je dražilo bivšega peona. Njegove oči so gorele in se naslajale ob lepoti Doloresinih lic. Skoraj vsako noč je imela Dolores drugo oblačilo, okrašeno z zlatimi našivi in obrobki, skoro vsako noč so se v njenih lasih zableščali drugačni briljanti, v prstanih pa drugačni kamni. Njeno vitko telo, ki ga je odevala težka svila, je sleherno noč enako vabilo in v njenih očeh je slejkoprej kraljevala zapeljiva strast. Gomeza je vsakokrat prešinil srh po celem telesu, ko je vstopil v njeno sobo in prižgal luč. Neštete žarnice so razsvetlile vsak najmanjši sobni kotiček in sleherni nit bogatih preprog je zazarela v drugačni luči. Sredi tega razkošja

je na mehki postelji ležala Dolores in čakala diktatorja... Vse, kar je bilo tako v okras lepote, je izginilo, drugega dne pa je čakala Dolores že druga obleka, drugi demanti. Ona sama pa je v novem blišču čakala spet predsednika republike Venezuele, Huana Vinsenta Gomeza.

Po divjih nočeh pa Gomez vseeno ni pozabil na gospodarsko stran svoje oblasti. Ze takoj spočetka se je obdal s celo četo strokovnjakov, ki so bili dobro plačani in so počasi spreminjali Venezuelo v Gomezovo haciendo.* Parlament, katerega člani je sam imenoval, ga je določil hkrati za vrhovnega poveljnika vojske, takoj nato pa je prešla tudi finančna oblast v njegove roke. Naenkrat je po vsej deželi razposlal tudi vohune, ki so prisluškovali in ga sproti obveščali o vsem. Pa tudi v inozemstvo je poslal Gomez svoje ljudi, ki so nadzirali emigrante, ki so ga zlasti v poznejših letih skušali s tujo pomočjo odstraniti z oblasti.

Gomez je bil vedno na delu, vedno v orgijah, vedno v strasti, toda njegovo premoženje je rastlo. Po vsej deželi so vstajale nove haciende, ki so se uredile z državnim denarjem, nato pa z zakonsko pomočjo prešle v Gomezovo last.

Huan Vinsente Gomez je prav v svoji nenasiitljivi strasti do orgij in izživljanja z lepoticami, črpal svojo energijo. Dolores je kaj kmalu izgubila veljavnost in na njeno mesto so prihajale nove ljubice. Vohuni so mu po vsej Venezueli iskali mladih deklet. Device, ki mu niso bile po godu, so prihajale in odhajale, toda tista, ki je bila Gomezu všeč, je doživela enako usodo kot Dolores.

Kmalu pa Gomezu ni bila več dovolj samo eno ljubica. Rekel je, da mora človek, ki vlada, imeti veliko deklet, veliko ljubic, ker mu te ohranjujejo mladost in mu dajejo novih pobud za vladanje. Tudi orgije so sčasoma dobile novo obliko in nov način. Gomezovega izživljanja je zavladal na njegovem dvoru.

Ljubice so imele svoje sobe, ki so bile različno opremljene in osvetljene, da so vzbujale tudi v Gomezu najrazličnejša razpoloženja. Po mili volji si je izbiral ljubice, večkrat pa je zbral ves svoj harem v skupni, veliki palači, ki je sijala v posebnem razkošju. Vse ljubice so se takrat morale obleči v tančice, da so bile videti njih telesne oblike; orgije so dobile tako zopet svojstveno obliko. Strast je prehajala iz Gomezovih oči na ženska bitja in vse je

zajelo nekaj nepopisljivega, nekaj čarobnega. Vse ljubice so tonile z Gomezom vred v sladostrastju, godba pa je nenehno igrala divje indijske melodije, ki so v Gomezu podžigale kri. Drugega dne je potem — v znamenju komaj preživelih razvrtnosti — spreminjal in izdajal nove ukrepe, na primer ukrep, s katerim se monopolizira prodaja živalskih produktov in mesa, dalje tekstilno blago in vse vrste oblačil. In celo opanke, da, opanke, v katerih je prišel Gomez v Karakas, so navsezadnje postale monopolno blago.

Njegova okolica, njegovi zvesti pripadniki so uživali izredne privilegije. Vso trgovino, uvoz in izvoz so imeli v svojih rokah, končno pa se je v glavnem ves izkupiček stekal v žep predsednika Gomeza. Družine Santana, Andrade, Hurane, Primentel in druge, so uživale take ugodnosti, kakor nobeni knezi v fevdalnih državah. Monopol soli je imelo v rokah nekaj oseb in gorje človeku, ki bi poizkusil vzeti iz solišč ob morju tudi eno samo prgišče soli. Kmalu so postali tudi stroji, prodaja avtomobilov in prav tako podjetja kinematografov monopol Gomeza, ki je z neverjetno spretnostjo zbiral vse gospodarske sile Venezuele, seveda, z mislijo na lastni dobiček. Korupcija je cvetela kakor nikjer v svetu, znanost pa v Gomezovih očeh ni imela nobene vrednosti in prav tako ne kultura.

S tujimi diplomati pa je Gomez postopal skrajno previdno. Skoraj ponižujoče je bilo njegovo vedenje napram njim. Hotel je biti pač z vsemi v dobrih odnosih, to pa zategadelj, da ga pri njegovem delu ne bi motili; zato je tudi v svetovni vojni ohranil nevtralnost.

Odkritje novih petrolejskih vrelcev je prineslo državi ogromno novih dohodkov, ki pa so se vsi stekali v Gomezov žep. Kmalu je Gomez postal lastnik ogromnih posestev, nešteti haciend v pokrajinah Guariko, Tačira in Lara in v dolini Aragua. Njegovi advokati so bili kaj spretni. Če kakšen posestnik haciende ni plačal davkov, je prišlo do rubeža in prisilne prodaje, hacienda pa se je kmalu znašla v Gomezovih rokah. Gomez je svoja ogromna posestva skrival pod imeni različnih tvrdk, deloma pa so bili solastniki tudi njegovi sorodniki in otroci, katerih število je naraščalo iz dneva v dan in jih je bilo tako v prvih petnajstih letih Gomezovega vladanja že čez štirideset.

(Dalje prihodnjič)

* hacienda = farma, veleposestvo

SLOVENSKA KMETSKA MLADINA NA DELU

Sv. Ana v Slov. goricah

Redkoma se oglašamo v našem glasilu, vendar pa to ne znači, da bi bilo naše gibanje v zastoji, dasiravno onemogočajo aktivno delo višje sile. Kmetško-mladinska misel ob naši meji raste in utrjuje svoje korenine med vso treznomislečo mladino. Le načela, na katerih temeljijo Društva kmetških fantov in deklet nam dajejo trdno poročstvo, da bo zrastel takšen rod, ki bo v stanju s treznimi pogledi v življenje urediti svojo — sedaj žal razkrajajočo okolico — v socialnem in gospodarskem oziru. Vsi, ki nam je za povzdigo naše vasi v kulturnem, gospodarskem, prosvetnem in narodnostnem pogledu in ki vidimo spričo sodobnih razmer po naših obmejnih vaseh le žalostno zapuščino preteklosti, stopamo s tiščimi svojimi tovariši in tovarišicami, širimo naše slovenske zemlje, prežeti enih misli v borbo za pravico kmetškega in delavskega človeka. Borimo se za njegov dostojen prostor pod soncem, za njegovo popolno enakopravnost. V borbi za te ideale bomo vztrajali, četudi bi nam bile postavljene še tako težke ovire in zapreke. Mogoče je zaslužniti posamezne osebe, nemogoče pa je zaslužniti in podrediti našega duha in misli, kajti to korenini v naši krvi in v naših srcih. V boju za staro pravdo bomo vztrajali, dokler ne dosežemo postavljene si cilja!

J. Rajh.

Šenkov turn

Občni zbor tukajšnjega Društva kmetških fantov in deklet se je vršil v nedeljo 16. februarja t. l. Ugotovljeno je bilo, da je društvo kljub nepovoljnim prilikam zelo aktivno delovalo. Pri volitvah je bil izvoljen po večini dosedanji odbor.

Število naročnikov »Grude« pri nas stalno napreduje in se je priljubila starim in mladim. Poverjeništvu pa bo tudi nadalje skrbelo za njeno širjenje v vsej daljni okolici.

V nedeljo 9. februarja t. l. smo gostovali z dramo »Razvalina življenja« v Sokolskem domu v Radomljah. Z uspehom smo bili zelo zadovoljni. Naši fantje in dekleta so pokazali svoje zmožnosti in so bili Rado-

meljčani kar presenečeni. Režijo je vodila gdč. Minka Kovičeva, kateri je društvo zelo hvaležno.

Franc Marn.

Frankolovo

V prosvetnem udejstvovanju menda res nima nihče toliko težav kakor kmetška mladina, ki je prepuščena sama sebi in jo povzruha še v njenih naporih ovirajo najrazličnejši narodni škodljivci. Koliko truda imajo naši dramatski odseki, če hočejo uprizoriti kakršno koli igro, saj morajo največkrat začeti z osnovnimi pojmi. — Pred kratkim smo z veliko težavo postavili na oder igro »Zadrega nad zadrego«, ki je kljub protigigantaciji privabila veliko gledalcev iz domačega kraja, prihiteli pa so tudi Straničani, prijatelji iz Nove cerkve, Socke in iz Vojnika. Igrali smo v splošno zadovoljnost gledalcev in smo na ta način prejeli plačilo za ves trud.

Marsikdo bi seveda rekel, da se takšno delo, ki zahteva veliko truda, ne izplača. Brez težav pa ni uspehov, brez uspehov ni napredka, ki si ga vsi tako iskreno želimo. Najglavnejše pri vsem tem pa je to, da si naše obzorje sami izpopolnujemo in ustvarjamo z lastnimi silami novo kmetško kulturo, ki bo služila našemu splošnemu napredku.

Igro smo tudi ponovili. Režiser tov. Bernard Bračič in vsi skupaj smo zadovoljni s tem, kar smo napravili in prepričani smo, da v našem delu ni omejitve, saj smo vsi prežeti ene misli, da bomo le v skupnosti in z lastnim delom mogli ustvariti takšno bodočnost, ki je danes samo še hrepenenje.

Dne 27. decembra l. l. je umrla gospa Micka Javornik, ki je bila soustanoviteljica našega Društva kmetških fantov in deklet. Spremili smo jo k večnemu počitku, zvesti sodelavki pa bo ohranjen med nami trajen spomin.

Beričevo

Naš »Kmetški dom« ni bil postavljen za stonj! Kmetški žulji so polagali kamen na kamen, da bi se v njem gradila naša kultura in da bi za vedno izginilo sramotenje kmetškega človeka. V letošnji zimski sezoni smo

že trikrat nastopili na domačem odru, dvakrat pa gostovali. Zadnjič smo igrali veseloigro »Slaba vest«, ki nam je sicer na šaljiv način, toda prav nazorno in resnično prikazala vpliv vesti na človeka in smo s tem vzgajno vplivali na gledalce in igralce.

Tudi debatnih večerov ne opuščamo, posamezni tovariši in tovarišice pa se udeležujejo tudi okrožnih debatnih dnevov v Ljubljani, ki so v prvi vrsti namenjeni voditeljem Društev kmetijskih fantov in deklet.

Sv. Bolfenk pri Središču

V okviru rednih mesečnih predavanj se je 12. januarja t. l. vršilo v tukajšnji šoli zanimivo predavanje g. **Vekoslava Bučarja** iz Ljubljine in sicer o temi: »O nevtralnosti in dolžnostih nevtralnih držav«. Poslušalci so bili zelo zadovoljni.

Redni občni zbor našega Društva kmetijskih fantov in deklet se bo vršil v nedeljo, dne 2. marca t. l. ob pol 2. uri popoldne pri tov. predsedniku Jošku Tomažiču na Vitanu.

Grahovo

Dne 24. decembra 1940 je Društvo kmetijskih fantov in deklet uprizorilo v Sokolskem domu igro »Vrnitev«, ki je privabila gledalce od blizu in daleč. Dom je bil nabito poln. Pred igro je tov. **Lojze Ule** recital Danevovo pesem: »Božič 1940«, nato pa so igralci podali igro, ki je izredno dobro uspela. Nekateri igralci so ob tej priliki pokazali prave igralske talente, kar zopet dokazuje, da je skritih med našim kmetijskim ljudstvom veliko sposobnosti, ki so bile do sedaj neodkrita in celo tlačene k tlom! —

V nedeljo 16. t. m. smo imeli 7. redni občni zbor Društva kmetijskih fantov in deklet. Z uspehom njegovega delovanja smo izredno zadovoljni, ker je porabilo vsako priliko za prosvetni napredek svojega članstva. Niti sedanje razmere nas niso ovirale, kar je razvidno iz tega, da se vrstijo društvene prireditve druga za drugo. V novi odbor so bili izvoljeni tile tovariši in tovarišice: **Janez Znidaršič**, predsednik; **Jakob Šilc**, podpredsednik; **Matija Knap**, tajnik I.; **France Gornik**, tajnik II.; **Ivan Mavko**, blagajnik; odborniki pa so: **Zdravko Ogrinc**, **Matevž Drobnič**, **Ivan Levar**, **Malka Debevc** in **Pepca Hribar**. Nadzornika sta: **Lojze Ule** in **Andrej Šega**. Odbor je sestavljen iz samih zavednih in agilnih tovarišev in tovarišic, zato smo prepričani, da bo naše društvo tudi v bodoče vedno krepko na delu za našo stvar.

Dramlje

Igra »Bele vrtnice« je vzbudila v vsej okolini veliko zanimanja. Ljudje so se že ves čas priprav zanimali za naš nastop, končno smo na Štefanovo pokazali sadove našega truda. Tudi tokrat pričakovanje ni povzročilo razočaranja. Društvo kmetijskih fantov in deklet je vedno skrbelo za dobro igro, saj vemo, da pošena igra vzgaja gledalca in igralca in v tem je tudi poslanstvo naše kulturne organizacije.

Središče

V »Grudi« se že delj časa nismo oglasili, vendar pa še vedno krepko delujemo v Društvu kmetijskih fantov in deklet. Pred kratkim smo igrali »Vdovo Rošlinko«, sedaj pa bomo skušali postaviti na oder »Kralja na Betajnovi« ali pa »Za narodni blagor«. Dramatski odsek naše mladinske organizacije ima še vedno dobre igralce, poleg tega pa vzgajamo tudi nov naraščaj.

Ljubljana

V nedeljo 2. februarja t. l. se je vršil 10. redni občni zbor Okrožja kmetijskih fantov in deklet v Ljubljani in sicer v dvorani Kmetijske družbe. Zvezo je zastopal tajnik tov. **Ivan Nemeč**. V odbor so bili izvoljeni tile tovariši: **Ivan Dovč**, predsednik; **Viktor Kristan**, podpredsednik; **Valentin Teran**, tajnik; **Hedvika Bolha**, blagajničarka; **Anton Šenk**, **Ciril Grad** in **Franc Popit** pa odborniki. Nadzornika sta tovariša **Jože Petkovšek** in **Janko Koman**.

Po izvolitvi odbora se je razvila živahna debata o poživitvi posameznih društev, katerih naloga je, da zlasti v sedanjem času čim živahneje delujejo v prosvetnem in kulturnem oziru.

Sv. Lovrenc v Sl. Goricah

Naše Društvo kmetijskih fantov in deklet je imelo dne 30. januarja t. l. dobro obiskan članski sestanek, na katerem se je obravnavalo vprašanje prosvetnega delovanja. Končno je bilo predlagano, da se na odborovi seji sklene prirediti troje predavanj in se naprosi za sodelovanje tudi Zvezo v Ljubljani.

V nedeljo 2. marca se bo vršil 8. redni občni zbor društva.

Pri nas imamo še vedno nekaj »prijateljev«, ki stalno nadaljujejo z obrekovanji. Povemo jim, da nas to prav nič ne moti in ne ovira pri našem delu. Samo skromno jim svetujemo, (ker je pri njih čiščenje zelo potrebno), naj si za pometanje pred svojim pragom pripravijo veliko brezovo metlo.

Dramlje

Pred kratkim se je v Mozirju poročil tov. **Andrej Jesenek**, posestnik in gostilničar iz Dramelj, z gđc. **Lojzko Kračnikovo**, gosp. učiteljico iz Mozirja. Tovariš Jesenek je bil ustanovitelj Društva kmetijskih fantov in deklet v Dramljah, njegov dolgoletni predsednik in je znan kot agilni delavec v kmetско-mladinskem gibanju. Zavzemal je tudi važnejše funkcije Okrožja kmetijskih fantov in deklet v Celju in je še danes član nadzornega odbora. Novoporočencema želimo v življenju mnogo sreče in zadovoljstva, kakor tudi nadaljnega uspešnega delovanja za napredek naše vasi!

Grahovo

Dne 13. t. m. se je poročil tovariš **Andrej Turšič** iz Zerovnice z gđc. **Micko Zabukovčev** iz Bločic. Zenin je naš agilni sodelavec, dolgoletni blagajnik in tudi podpredsednik Društva kmetijskih fantov in deklet. Mlademu paru želimo v zakonu mnogo uspehov in zadovoljstval!

Sv. Bolfenk pri Središču

Pri nas sta se poročila tov. **Franc Mlinarič** in tov. **Tilika Podgorelec** iz Vitana. Mladoporočnica sta ustanovna člana našega Društva kmetijskih fantov in deklet. Zenin je že več let odbornik in tajnik ptujskega Okrožja in podpredsednik domačega društva. Nevesta je bila dvakrat prvakinja na tekmi žanjic. Delavnemu mlademu paru iskreno tovariško častitamo!

Pavel Bobnar:

Na njenem grobu

*Usahnilo je belo cvetje,
jesen ovila grob je tvoj,
ah, daleč ptic je mojih petje,
še v srcu tiho je nocoj...*

*Kako je tam? Ali pomlad je
in sonce sije v večni maj?
So bele rože tvoji svatje
in ne želiš si več nazaj?*

*Tvoj grob molči; le križ mi pravi,
da tu dobim poslednji mir,
ko zvon po cvetni mi dobravi
zapoje zadnji spev v večer...*

Razlaga tujih besed

● **Monopol** je grška beseda in pomeni samoprodajo oziroma pravico, da sme kdo edini kako stvar izdelovati ali prodajati. Pri nas je najbolj znan državni monopol. Država si je pridržala pravico izdelovanja nekaterih predmetov, zlasti tistih, ki so najbolj donosni. Pod monopol spada n. pr. tobak. Predelava in prodaja je v državni upravi, ki tudi skrbi, da je sajenje tobaka pod strogo kontrolo. Prav tako preganja tihotapstvo, ki je v pokrajinah, kjer gojijo tobak, silno razvito. Monopolski predmet so tudi vžigalice in sol. Ker so vžigalniki vžigalicam konkurenčni, zato je za njihovo uporabo predpisana taksa, da bi se porabilo več vžigalic; če pa že ne, da bi država vsaj s taksami dobila primeren znesek. — Če ima kakšen trgovec za določen proizvod samoprodajo, to je, da se drugje tega proizvoda ne more kupiti, tedaj pravimo, da ima monopol. To je navadno pri tistih, ki imajo za razne produkte glavno zastopstvo in jih prodajajo dalje trgovcem na drobno. Ker je v takih primerih konkurenca izključena in tisti, ki ima glavno zastopstvo, cene diktira, zato pravimo, da ima za določene predmete monopol ali izključno pravico za prodajo.

● **Registerska tona** je prostorninska mera kot n. pr. liter. Je mednarodno veljavna mera, s katero določujemo in merimo prostornino ladij. Ta mera se imenuje registerska zato, ker je število ton vsake posamezne ladje zabeleženo v maticah (knjigah) tistega pristanišča, ki se smatra za ladjino matično luko, ali kakor bi bolj razumljivo dejali, ladjino domače pristanišče. Brutto registerska tona pomeni, da je treba pod številom ton razumeti skupno prostornino ladje, dočim znači število netto reg. ton tisto ladijsko prostornino, ki je namenjena izključno ladijskemu tovoru. Registerska tona je angleška merilna enota in znaša 100 kubičnih čevljev (fuso) ali z našo mero povedano 2,83 kubičnih metrov. Ladja s 1000 netto reg. tonami lahko natovori 250 železniških vagonov. Zdaj pa zračunajte, kolikšna škoda je prizadeta tisti državi, ki ji sovražnik potopi 22.000 tonsko ali celo 30.000 tonsko ladjo!

SOVRAŠTVA IN LJUBEZNI

Skalar se je pri zadnjih besedah samogovora zagledal v obsežen kos zemlje, ki se je v obliki trikota počasi dvigala iz doline v hrib, visoko zgoraj pa so se raztezali vinogradi.

»Sto metrov je razlike in nekoliko bolj v dolini leži ta zemlja, pa se tako močno razlikuje po svoji vrednosti od ostale. Samo sto metrov,« je zopet šnilo Skalarju v možgane in ga zapeklo kot živ ogenj.

»V čem je vendar razlika?« se je vprašal. »Dvajset let zastoj obdelujem Rakež, dvajset let mislim in tuhtam, toda Rakež mi vrže samo nekaj centov trdega sena!«

Skalar se je obrnil in uprl pogled v domačijo, kjer je bobotno rastla rž, ječmen in pšenica. Rž je že koncem aprila pognala klasje in kazala na letino, ki je bila malokje enaka. Nenadoma se je v Skalarju nekaj utrgalo. Usta so se mu raztegnila v širok smehlaj, pobožal si je brado, zamahnil s palico in se odločil:

»Rakež moram temeljito preiskati. To muhasto zemljo moram vendar spoznati od vseh njenih plati. Presneti Rakež! Moraš mi povrniti trud, četudi nočeš! Ali veš! Rakež? Moraš! Jakob Skalar je tako sklenil in ti moraš...«

Nekje tam iznad njegove domačije je izginilo sonce, bledordeča zarja na horizontu pa je naznanjala bližajoči mrak. Skalar je še enkrat po dolgem in počez pregledal ves Rakež in se napotil proti domu. Prejšnja bujna misel mu je spotoma otopela; zazibal se je v neko prijetno občutje, ki se mu je zlivalo v vrhove domače hruške. Ko je zavil v sadovnjak, je že od daleč zaslišal mukanje šeke, ki je bila od vse njegove živalske družine najbolj nestrpna.

»Počakaj, šeka, že grem! Presneto si nestrpna! Da bi te sam...«

»Jakob! Hoj, Jakoob!...«

»Kaaj?«

»Kje hodiš ves popoldan?« je zaklicala žena, ki je pretaknila že ves skedenj, klet in soseščino, toda moža ni našla nikjer.

»Kakšna nadloga pa te priganja, da me hočeš priklicati kar iz zraka? Če bi sedaj ne prišel iz Rakeža, bi me najbrže klicala vso noč,« je ogovarjal ženo Skalar, nekoliko zares in nekoliko tudi v šali.

»Ko pa te ni od nobene strani. Jutri bomo sejali koruzo, pa ne vem, katero sorto misliš...?«

»Misliš?! Koruzo vendar, Marta, koruzo!«

»Kakšno koruzo? Saj veš, da imamo dve sorti. Moram jo vendar oluščiti in razkužiti, pri svinjah pa je še tudi vse narobe.«

»Aha! No, saj je prav, Marta. Rakež me je popolnoma iztiril. Tisto drobno in rumeno bomo sejali. Kaj še ni izluščena?« »Kedaj pa jo naj izluščim? Za pet ran... Saj vidiš, da me ob praznikih z Majdo vedno pustita samo. Sploh pa, da ti povem, Jakob! Z dekletom ne bo nič prida, ker vedno hodi na nekakšne tečaje in, ne bi jih treba, igre, ki jo samo zavajajo. Ti ji seveda še daješ potuho, ti novotar! Kdo pa naj zlušči koruzo?«

»No, no, Marta! Le bolj počasi. Kar se tiče potuhe, bi se midva lahko malo bolj na široko pomenila; toda, kaj bi premlevala te stvari! Saj veš, Marta! Oženil sem te, ker si bila pridna, narava ti je podarila marsikaj dobrega, toda da ti povem: Tako neobdelane, kot si bila ti, Majde ne maram imeti. Potuha? Presneto ste ženske iznajdljive, kadar se hočete iztresati! Ne, ne, Marta! Potuho na svojo stran, Majda pa se naj v mladosti nauči kaj pametnega za starost!«

»A, vidiš ga, saj pravim...«

»Nič ne pripoveduj! Rumeno koruzo bomo imeli za seme, Marta...«

Skalar je pomembno pogledal v ženo in oberoč zagrabil krmo za šeko. Marta je še

hotela nekaj povedati, pa ji je beseda zastala v grlu. Obrnila se je in odšla v klet.

»Kar z dekletom potegne starin. Da bi te... Oh, kaj sem dočakala? Škoda, da nimam tudi...«

Beseda ji je zopet zastala v grlu, po hrbtu pa jo je spreletela vročina. V duši jo je postalo sram. Hotela je in zaželela si je sina, da bi se v hiši vpostavilo ravnotežje — pa jo je postalo sram. V glavi se ji je zmešalo. Med sina in Majdo je stopil Jakob, nato sram, pa ona, Marta, nato koruza in zopet Jakob. Končno je pa vendar nekako jasno občutila, da v hiši njena stran nima dovolj zaščite. Kljub temu, da je bila neumno zaljubljena v Majdo, se ji je zdelo, da se Jakob in hči bolj razumeta in se je radi tega počutila neznansko osamljena. Z neko težavo je polnila posodo s storži semenske koruze in razmišljala o svoji osamelosti, nenadoma pa se je zopet znašla pred sinom in zopet jo je postalo sram. Nato je naglo postavila napolnjeno košaro pred prag kleti in odhitela v svinjsko kuhinjo, kjer so svinje že precej glasno rogovilile za večerjo.

»Mama!« se je zaslislalo od zunaj. Marta je slišala glas, ni pa razumela, kdo in kaj kliče.

»Mamaa!« je bolj močno odjeknil glas: nato je Marta stopila iz kuhinje in srečala pred pragom Majdo.

»Ti si?«

»Jaz, mama!« Vsa živahna Majda je pobožala Marto po čelu.

»Prinesla sem ti nekaj, da me ne boš kregala. Nisem mogla prej priti, veš, mama, pri igri ni kar tako! Ah, veš kaj? No, da ti pokažem; če boš le zadovoljna?«

Majda je nato potegnila iz nedrij majhen sveženj in ga razvezala, pred Marto pa se je zablestela čedno izdelana ženska ruta z začetnicama njenega imena.

»Za god sem ti prinesla. Nisem vedela, kaj naj ti dam, pa sem napravila to malenkost. Menda boš zadovoljna?«

Majda še ni končala zadnjih besed, ko so Marti že pritekale debele solze po licu in padle na ruto. Bila je tako vesela in presenečena obenem, da jo je postalo dva-

krat sram radi sumničenj, ki so malo prej trgale njeno dušo. Čutila se je prizadeto in je krivico, ki jo je v mislih napravila Majdi, sedaj pretopila v solze.

»Zakaj jokaš, mama? Saj te nisem hotela razžaliti!«

»Ne, Majda, saj me nisi. Lepa je ruta, preveč lepa, Majda. Nisem je vredna. Ali me imaš kaj rada, Majda?«

»Zakaj to vprašaš, saj si vendar moja in ti me imaš rada, zakaj bi potem jaz tebe ne imela?! Zato sem ti pa prinesla ruto, ker sem jo sama napravila. V naši mladinski organizaciji sem se naučila takšnih stvari. Pri vsaki petlji sem mislila na tebe, ti pa si vedno huda, če kam grem!«

»Ah, Majda, saj nisem! Sama sem, pa mi je dolgčas. Drugače pa me veseli, če se kaj naučiš.«

»Devetnajst let sem stara, pa še našemu imenu nisem napravila sramote. Veš, mama... je lepa ruta?... Bila bi lahko lepša, pa nisem imela denarja: drugače bi ti jo napravila iz svile...«

»Lepa je! Imela jo bom samo za gledat; škoda jo je, da bi se z njo brisala.«

»No, mama! Takšna pa zopet ni!«

»Majda! Ali si mi prinesla knjigo?«

»Sem, oče! Kar dve sem ti prinesla. Mami ruto, tebi pa knjigi.«

Medtem, ko je Marta od vseh strani ogledovala drobno darilo, je Majda s svojo prirojeno živahnostjo kramljala z očetom, ki je ob njeni navzočnosti pozabil na vse težave dneva in zadovoljen pogledoval enkrat Majdo, enkrat knjigo, nato Marto in zopet knjigo, ki naj pomaga prenoviti njegov Rakež.

»Pridna si, Majda. Le takšna ostani, pa ti ne bo težko v življenju. Kako pa je bilo pri vaji in kaj igrate? Tega pa mi še nisi povedala?«

»Pozabil si, oče. Takoj v začetku sem ti povedala. Najbrže si zopet kaj tuhtal in si preslišal. Danes smo se izredno dobro pokazali. Vsi pravijo, da takšne igre še ni bilo na našem odru. Boš videl, oče, ko bomo nastopili!«

»Kakšen naslov pa ima igra?«

»Večna mladost!«

»Večna mladost!« je ponovil Skalar in

uprl pogled v Majdo, ki mu je z ramena otepalah prah.

»Kaj ne misliš iti pogledat, ko homo igrali, oče?«

»Bom šel. Kako ne? Seveda! Saj to je nekako... Zdi se mi, da tudi v mojih možganih vlada večni nemir in mladost. — Ali kako bi že temu človek dejal?! Vsaj v duhu se počutim mladega! O, to moram videti! Kdaj boste igrali, Majda?«

»Prihodnji teden!«

»Lepo, Majda. Jaz pojdem. Sedaj pa pomagaj materi naluščiti koruze, ker bo jutri najbolj pripraven čas za setev.«

»Grem. Knjigi oče!«

»A, viš! Skoraj bi pozabil. Kar zmešala si me s svojim razlaganjem. Tega Mičurina si pa moram res prisvojiti,« je bolj pri sebi zaključil Skalar in šel še enkrat pogledat v hlev. Ko se je prepričal, da je živina v redu opravljena, je zaklenil vrata in šel v sobo. V kuhinji sta Majda in Marta še nekaj časa luščili koruzo, nato pa je vse skupaj zazibal spanec.

Že ob zori je Skalar z Majdo pridno pripravljaj zemljo za koruzo. Precejšen mraz je tla kot nalašč primerno zrahljal. Zemlja je bila bolj peščena, zato Skalar ni nikdar oral deteljšča v jeseni, ampak šele po zadnjem snegu, da je le nekaj golomraznic stisnilo sveže brazde. Zemlja je bila že po naravi rahla, zato bi jesensko oranje nikakor ne ugajalo koruzi. Skalar je enakomerno priganjal kobilu in pridržaval brano, Majda pa je tekala po vsej njivi, razbila tu in tam kakšno grudo, pristrgavala raztrošeno zemljo na vratah in zdaj pa zdaj pogledavala za očetom.

Sonce je počasi prilezlo iznad horizonta in pozdravilo delaveca, zemlja pa je sveže zadihala, skrivajoč prve koruzne semenke iz Majdinih rok.

V sosesčini so tisto jutro Mežanovi sadili pozen krompir. Stari Mežan je nekam jezno udarjal z motiko po zemlji, sin pa je že nekajkrat vrgel pogled tja čez sosedovo njivo. Tudi Skalar je tu in tam počival s kobilu, da bi morda z Mežanom katero rekel, toda Mežan je trdovratno gledal v tla, kakor bi se bal jutranjega sonca. V svojem srcu je kahal sovraštvo, ker je sosedova njiva bogatejše rodila in se na žitu že sedaj vidi, da bo veliko več

prineslo od njegovega. Že toliko let se ponavlja ta čudna igra zemlje, ki je Mežan ni mogel razumeti. Komaj dobrih pet metrov je razdalje med njegovo in Skalarjevo njivo, pa je na Skalarjevi vsako leto skoro za polovico več pridelka. Mežanu se je zdelo to krivično, zato je Skalarja zasovražil. Njegovo sovraštvo je postajalo iz dneva v dan močnejše in je prehajalo tudi na sina. Vinko je prav za prav šele zadnje leto občutil, kako oče sovraži sosedu, pa je isti bes obvladal tudi njega. Nekam čudno se je zdelo fantu, prav za prav niti vedel ni, zakaj oče ne more videti Skalarja, in je izviral njegova jeza bolj radi očeta. Večkrat je bruhalo iz starega Mežana, češ, Skalarjeva zemlja je s hudičem v zvezi. Ob taki priliki pa je dobro videl, kako globoko je obsedela jeza na Skalarja v očetovi duši. Vinko sicer ni veroval in tudi razmišljal ni o tem, da bi bila sosedova zemlja s hudičem v zvezi, kljub temu pa se je tudi v njem začelo nekaj kuhati. Pri svojih dvajsetih letih še ni imel toliko izkušenj, da bi lahko pretuhtal, ali ima oče prav ali ne, in je torej potegnil z njim, ker je bil pač njegov sin.

V Vinkovi notranjosti pa se je zadnji čas zbudilo še nekaj novega. Porajalo se je sicer že dolgo, toda ni hotelo dokončno na dan. Mimo očetove in svoje jeze je moral pogledati tja po Skalarjevi njivi in hrepenenje v njegovem srcu je postajalo vedno močnejše. Kadar je zadel s pogledom na Majdo, se je vedno stresel...

»Ali ne bo pozno za krompir?« je vprašal Skalar Mežana in ustavil kobilu.

Mežan je potuhnjeno strmel v tla in se delal kot bi preslišal Skalarjevo vprašanje, Vinku pa je bilo nerodno. Odgovoril je namesto očeta in se nerodno obračal po grudah.

(Dalje)

*Ko znanec vas povpraša,
kaj novega je v svetu in doma, —
recite mu, da »Gruda« vse prinaša,
kar važno je in kar naj obvelja!*

(Nadaljevanje)

»Hvaležen sem vam, gospodična, da ne stanujete na strehi!«

»O, ljubi Bog! Pa vas vendar nisem poškodovala?!«

»Niste. Samo dušo ste mi krepko pretresli. Toda povejte mi, dali ste padli navzdol po nesreči, ali pa ste mogoče namnoma skočili skozi okno?«

»Ali ni to vseeno?«

»Kakor se vzame...« Naredila sta nekaj korakov in Tom je zapazil sumljive sence. Izgleda, da so ti ničvredneži vile obkolili. Dalje ponoči ni mogoče. Na desni je raslo nekaj palm, nekoliko naprej pa več kot dva metra visoka trava. Za to se je razprostiralo goščavje.

»Prijeten večer,« je dejal Tom družabno.

»Želela bi, da čimprej izginem odtod. Kam ste namenjeni?«

»Ne vem.«

»Šla bom z vami.«

»Tiše, gospodična,« je zaskrbelo Toma.

»Počemu?«

»Tu v bližini stanuje moj prijatelj, ki je težko bolan.«

»Povejte mi, kdo ste.«

»Posestnik. V najglobljem pomenu besede. Lastnik vse zemeljske krogle. Toda za nama so moji rojaki, s katerimi sem trenutno v neprijateljskih odnosih.« Prijel je dekle za roko, stopil iz sence in jo vedel dalje.

»Ali bi vam ugajalo, če nekoliko stečeva skozi to predivno noč? Hop!« In še predno je mogla ziniti besedico, sta že bežala v noč. Krepko jo je držal in jo slednjič potegnil v gosto grmičevje.

»Ampak...«

»Tiho!...« Stopal je po prstih, v nasproti smeri njunega bega. Bila je zelo vznemirjena. Vse skupaj se ji je zdelo zelo čudno.

»Na trebuh!« je vzkliknil neznanec in jo povlekel k tlom. Odjeknili so strelji. Dva zaporedoma. Mislila je, da ji bo od strahu zastalo srce. Šele zdaj je dojela, da njenega spremljevalca nekdo preganja.

»Smuknite hitro ob zidu naprej. Pojdiva!« je zapovedujoče zašepetal. Vedoč, da ji ne pomaga drugega, je takoj ubogala. Spet sta prasnila dva strela.

»Ne plašite se,« je pošepnil Tom in hkratu nagnil glavo globoko k zemlji. Počilo je ponovno. Ena izmed senc se je ječe zgrudila.

Bežala sta dalje.

»Kar tja v travo pojdiva.«

Ko sablje so ju udarjali v obraz listi visokih dreves.

»Kdo naju preganja?« je drhte vprašala.

»Lastniki jadrnice... Pst!«

Prispela sta do široke ceste. Na drugi strani je stala bencinska črpalka, za njo gostilna in nekaj večjih stavb. Za njima je pričela šuštet visoka trava. Bližali so se zasledovalci. Preskočila sta jarek in pohitela čez cesto. Tam je stal lep avto, z na stežaj odprtimi vrati.

»Hvala Bogu! Naposled sem našel svoj avtomobil! Izvolite!«

Čudno se ji je zdelo, da ima njen spremiljevalec avto, a zdaj ni bil čas razmišljanja, kajti Tom jo je v naslednjem trenutku porinil na prednji sedež, sam pa se hitro vsedel k volanu. Iz žepa je nekaj izvlekel in pričel vritati po napravah okrog volana. Nenaden prask — in motor je zabrnul.

Z vratolomno hitrostjo se je zapodil avto skozi gaj palm. Dekle se je obrnilo in zapazilo, da so se avtomobili, ki so se zbrali okrog črpalke, zapodili za njima.

»Vsi naju preganjajo!«

»Vem. A to so le moji prijatelji,« se je posmehnil Tom. Zavedala se je, da sta na rovaš svoje svobode stavila na kocko življenje. Postalo ji je jasno, da je mladi človek avto ukradel, tisti pa, ki so se podili za njima, niso bili poprejšnji preganjalci, ampak prostovoljni branilci privatne lastnine, s šefom policije na čelu.

»Vozili bodo po ovinku in me preganjali prav do obale. Tam jim zna priti na misel, da sem pognal avtomobil preko pečin in peš preko morja odšel na sosedni otok Sumbavo. To ti je šele sijajno mesto! Neki moj tovariš je bil prav dolgo tam, namreč v kaznilnici. Ho-ruk!« je bil vzklik namenjen veliki kotanji. Ves avto se je stresel, ko da bi pod njim vzdijval potres. Zdaj zdaj bi se lahko prevrnila. Za seboj sta čula hrope-

nje preganjajočih avtomobilov, ki so pravkar drveli proti ovinku. Čez čas je hrušč zanesel in Tom je ustavil vozilo.

»Zdaj sva za enkrat brez skrbi.« Udobno se je naslonil, prekrižal noge in prižgal cigareto.

»Gospodična, mirne duše mi lahko poveste, s čim vam morem biti na uslugo.«

»Mislím, da z ničimer.«

»No, to ravno ni težko. Vendar bo treba pot nadaljevati. Tukajšnja policija je jako prebrisana in če bom sedel v temle avtomobilu, se zna pripetiti, da me vlove.«

»Vzemite me s seboj. Zdi se mi, da ste dober človek. Strah me je samo bloditi v noč.«

»Torej ste tudi vi begunka?«

»Da. Ne vem ne kod, ne kam, a bilo bi mi zelo neprijetno, če bi me pustili samo. Če sem vam pa v breme —«

»Dajte no, dajte! Če nimate česa pametnejšega, pojdite z mano. Bodite uverjeni, da bom proti vam pošten. Izvolite izstopiti!«

Prijel jo je za roko. Za trenutek jo je zaskrbelo, kajti ni to kar takole, hoditi po neznanih krajih, z nepoznanim moškim in še ponoči. Nenadno se je Tom ustavil:

»Se vam ne zdi, da v bližini brne telefonske žice? Najbrže je pred nami železniški nasip. Le naprej!«

Stopal je ob nasipu in jo vlekel za seboj. Znašla sta se na tračnicah tovarne postaje in počenila v travo. V bližini je stalo nekaj tovornih vagonov.

»Pogledati morava, če bo kateri izmed tovornih vlakov kmalu krenil. Glejte, srečo imava! Ko vam bom dejal — naprej! —, pazite, da se čim hitreje znajdete v tistem tovornem vagonu,« je pokazal proti vlaku.

Hotela je nekaj reči, a je bila zelo zmučena; ker pa se je privadila, da spremljevalca uboga, je storila vse, kar je ta velel.

Ko sta bila v vagonu, se je mimogrede naslonila na Tomovo ramo. Ta je nalahno požvižgaval in sklenil roki ob kolenu.

»Lahko noč, gospod,« si je v mislih želel Tom, si neženirano potegnil kapo do nosove konice ter krepko zaspal. —

»Ej! Gospodična! Čez koliko časa se želite okopati?«

Eli se je prebudila in zagledala nasmejan Tomov obraz. Vagon je nepremično stal. V glavi je nekoliko šumelo, a se je vendar počutila izredno prisrebno.

»Blizu nekega velikega mesta sva. Toda le ven iz tega preklicanega vagona, če nečete, da naju zasačijo železničarji. Alo, z mano!«

Pomagal ji je ven. Nekaj časa sta tekla, potem koračila in spet bežala vse dotlej, da sta dosegla dno nasipa. Podala sta se preko poljan. Tom je požvižgaval, ko da bi hotel tekmovati s pticami.

»Tamle pred nama so tovarne, če me ne varajo nešteti visoki dimniki. Kaže, da sva se znašla pred velikim mestom.«

Šele zdaj se je ozrla po sebi. Obleka je ponekod kar visela ž nje. Po rokah in nogah je bila nekoliko opraskana in lasje so ji silili na vse strani. Ni vedela, kaj naj stori, najraje pa bi se smejala.

»Poglejte kolibo! Iz njenega dimnika se kadi, kar pomeni, da tam nekdo stanuje. Naprej, morda naju pogoste z zajtrkom.«

Pred kolibo je čepela stara Malajka in v lesenem loncu s tolkačem drobila koruzo. Za malenkostno napolnino ju je odvela v sobo. Tom je začel brskati po kuhinji in kmalu staknil nekaj jajc, kos prekajenega mesa in precejšen zavitek pristne kave. Z žensko večino je pripravil ocvrta jajca z mesom in prav tako hitro skuhal kavo. Šele ko se je kadeča jed znašla pred njo, je Eli začutila, kako strašno je lačna.

»Po takšni kolosalni idili na mesečini bi moral za dve osebi pripraviti jed najmanj iz sedemdesetih jajc,« je pripomnil navihano Tom. »Začasno boste ostali tukaj. Zahtevajte od starke vode, a pobitite kar le morete. Čez pol ure bom nazaj. Na svidenje!«

S težkim srcem je poslušala veselo požvižgavanje, ki se je oddaljevalo in se naposled izgubilo. Kaj, če se ne vrne? Razen tegale vedrega poniglavca ni zdaj imela nikogar na svetu, ki bi tako zelo skrbel za njo. Iz njega je tudi vela neizmerno pomirjujoča in pametna ravnodušnost, ki ji je ustvarjala še kolikor toliko znosljiv nov način življenja.

Čez dolgo časa se je Tom vrnil. Ničesar se še ni tako vzradostila v življenju, kot približujočega se Tomovega požvižgavanja.

»Bil sem v modni trgovini. Prinesel sem vam nekaj oblačil,« je dejal in odpiral paket. Nakupil je različnih stvari, med njimi tudi platneno obleko z rdečim ovratnikom. Rekel je, da ji takšno oblačilo najbolj pristaja. Sicer je bilo treba izvršiti na obleki nekaj manjših popravkov, nazadnje pa se je Eli v novi obleki kaj udobno počutila. Taka se je prav lahko napolila v mesto. Tom je mesto poznal že od prej in se v njem kaj lahko in hitro znašel.

»Najlepša vam hvala za skrb! A zdaj vas res ne morem in ne smem več nadlegovati,« je rekla, ko sta hodila po lepi, dolgi in ravni ulici.

»In kaj mislite tu početi?«

»Bom še razmišljala.«

»Na žalost se razmišljanje v tem mestu skoraj ne izplača, ker se boste v njem vsaj v začetku zelo slabo počutili. Bodite praktičnejši. Svéta vam ne morem dati, ker ne vem, kdo ste in kakšne tegobe vas more!«

Eline oči so se ustavile na enem izmed kričečih lepakov:

ALI HOČETE S POSTENIM DELOM V KRATKEM ČASU POSTATI PREMOŽEN ČLOVEK?

Nova Holandija! Spomnila se je pestrih ulic, divnih fotografij delavskih hišic s prijetnimi rdečimi strehami, parkov in slikovitih razgledov. O vsem tem so ji domači že nekaj let pripovedovali in ji kazali razne fotografske posnetke.

»Povejte,« je vprašala Toma, »če imate voljo do dela?«

»Prosim?!« je vprašal in sredi ulice začuden obstal. »Gospodična! Star sem šele pet in trideset let!« Spremljal je njen pogled in se ozrl po lepaku:

NOVA HOLANDIJA JE PRAVI RAJ! DIVNI KRAJI! IZREDNO ZDRAVO PODNEBJE!

»Prijavila se bom,« je dejala Eli.

Nova Holandija je pravi raj!

Toma je zbdlo v oči. Po pravici povedano ni nikoli maral niti za kak raj, še manj pa za pekcl, ne vedoč na katero izmed obeh strani se naj po smrti obrne.

»Kaj res mislite iti tja?« je nekoliko plašno vprašal.

»Kar najresneje! Prepričana sem, da je tam pravi raj!«

»Veste kaj: šel bom z vami.«

»Toda tam boste morali delati!«

»Če je že tako, bom pa delal,« je vzdihnil Tom. »Vem, da se bodo moji predniki v grobu trikrat obrnili, če bo res, da bom pričel delati. Delo je namreč proti principom mojega rodu. A zdaj — naprej!« —

*

Podružnica podjetja je s svojimi modernimi pisarniškimi prostori zavzemala celo nadstropje. Pogoji za delo so bili zadovoljivi. Obveznik je moral podpisati pogodbo za pet let, po preteku pogodbenega časa pa je postal tako rekoč delničar podjetja in samostojen gospodar na otoku. Vse to je garantiralo podjetje.

»Tisti, ki se hočejo prijavitelj za kolonizacijo, morajo biti popolnoma zdravi. Zato jih pošljemo najprej k zdravniku. Javite se na ta naslov, potem pa se vrnite, da se pogovorimo.«

Morala sta do znane zavarovalnice, kjer ju je zavarovalniški zdravnik temeljito preiskal. O njunem zdravju se je zelo povoljno izrazil. Opoldne sta stopila pred uradnika, ki ju je zjutraj napotil k zdravniku.

»Torej pristanete na pogodbo in se obvezete, da boste s svojo ženo prebili na otoku pet let?«

GREGOR PERUŠEK.
TIHOŽITJE
(UMETNOST)

POGLE D V ŽIVLJENJE IN SVET

»Toda gospodična ni moja žena.«
»Tedaj ne moremo računati na vas. Strogi predpisi določujejo, da se sprejemajo na delo le poročeni pari.«

»Če ste voljni, pojdite sami,« je Eli bodrila Toma. »Verujte mi, da je najbolje, če pričnete s poštenim delom in življenjem. Če boste živeli kot doslej, boste polagoma povsem propadli!«

»Mislite? — Hop! Idejo imam!« Prijel jo je za roko in se podvival kot da še vedno bežita pred svojimi zasledovalci. Pred veliko belo palačo sta se ustavila. Nad vrati je blestel napis »Misija«.

»Kaj hočete tukaj?« se je začudila.

»Poročil se bom z vami. Naprej!«

»Kaj ste znoreli?«

»Zakaj? Kaj se človek, ki ima zdrav razum, ne more poročiti? Pohitiva, da nama duhovnik ne uide h kosilu!«

V Elini glavi je znova zabučalo. Potem se je spomnila mladega Hangena, s katerim bi se morala pred svojim begom poročiti.

Pred oči so ji stopili dogodki zadnjih dni.

Njen oče je bil zelo premožen človek, ki po smrti svoje žene in Eline matere ni živel za drugega, ko za svojo edinko. Ze pred leti se je pričel pečati s kolonizacijo nenaseljenih in neciviliziranih otokov, ki so razsejani okrog glavnega holandskega kolonijskega otoka Jave, enega največjih otokov v Tihem oceanu. V začetku je izgledalo, da bo njegovo podjetje krenilo po najboljši poti, sčasoma pa je Eli na svojem očetu opazila, da postaja vedno bolj mrk in zaprt vase. Ta mrkost in zagrenjenost sta pričela tlačiti Elinega očeta posebno odkar je v očetovo podjetje stopil kot družabnik tolsti Hangen, ki je takoj postal poslevoedeči direktor »Novoholandske kolonizatorske d. d.«. Hči je vedela, da se je združil oče s Hangenom zato, da bi podjetje ne propadlo. Novoustanovljene plantaže, ki so se razprostirale po osamljenih otokih, katere je Elin oče za smešno ceno odkupil od holandske vlade, niso pokazale pravih uspehov. Da bi spravil podjetje v pravi tir, se je petdesetletni podjetnik vedno globlje zadolževal.

(Dalje)

*Lenka naša mlada, zala,
rada svojga fanta ima,
a še rajši »Grudo« čita,
ker ji to več haska da!*

● Najdaljši most na svetu je gotovo most, ki vodi čez Veliko slano jezero v Združenih ameriških državah, saj meri 34 km.

● Poskušnja krompirja. Ali ni krompir pokvarjen, doženeš, če razrežeš gomolj in potem polovici zložiš. Ako se primeta, je krompir dober, zlasti če po drgnenju obeh polovic vidiš malo pene ob robih. Če stisneš krompir, se ne sme prikazati niti kaplja vode.

● Kaj hodi po kmetskih dvoriščih. Leta 1936. je sama Nemčija gojila 2.63 milijonov koz, 88.96 milijonov kokoši in 2.72 milijonov rac.

● Srednje velika mravljišča štejejo čez 100.000 mravelj.

● Veliki dojenčki. Slon tehta ob porodu 50 do 75 kg. Ko se kit rodi, meri 7 m, v sedmih mesecih se njegova dolgost podvoji. Star kit meri do 20 m.

● Labud, ki ga pri nas gojijo le po mestnih vrtih, leže izmed vseh ptičev Evrope največja jajca.

● Kolibri so najmanjši ptiči na svetu. Nekateri so jedva tako veliki kot naši čmrlji. Letijo pa hitreje kot velike ptice, saj v eni sami minuti udarijo s krili 600 do 1000-krat.

● Muha ima od maja do oktobra okoli 400 bilijonov potomcev.

● Sinica spada med najbolj koristne ptice. V enem samem poletju uniči rodbina sinic (2 stari, 4 mladi) okoli 6 stotov gosenic. Nastavljajte jim v svojih sadovnjakih gnezdišča!

● Ribe na izprehodu vidiš lahko v Siamu. Po svojih plavutih potujejo včasih daleč po kopnem. Nad škrgami imajo poseben ustroj za dihanje.

● Jež pogoltne gade in modrase brez kvare.

● Malarijo širijo le samice moskitov (posebne vrste komarjev).

● Žuzelk je na svetu 384.000 vrst.

● Petje brani človeka bolezni. Pevci zelo poredkoma zbolijo na pljučih; katar in vnetje se jih ne prijema. Tudi duševno je pevec bolj boder kot nepevec. »Tko pjeva, zlo ne misli«, pravi Hrvat. Vedno veselo srce odganja bolezni.

● Angino zdravijo v nekem dunajskem zdravilišču zelo naglo s kratkimi električnimi valovi.

● Papig je čez 400 vrst.

ZA PROSTI ČAS NAJ PRIDE SMEH V VAS

Janez Žabkar:

Prevarani vrag

(Po stari arabski pravljici)

Sijalo sonce je gorko
v jesenskih poznih, lepih dneh;
oral je kmet svojo zemljo,
in bič je pel po konjih dveh.

Tedaj pekla prestopi prag
in se na zemljo pripodi —
pa stopi h kmetu — črni vrag
in ga tako nagovori:

»Postavo veš, da pol zemlje,
da mojega je pol sveta;
zato pa daj, kar meni gre,
pridelka pol daj svojega!«

»Sveta je pol, to je resnica,
v oblast, o vrag, ti dana!
In tvoja naj bo polovica
od tebe samega izbrana!

Ozri na moja se zemljišča,
ki s plugom sem jih preoral!
Zdaj še semena iz prgišča
po njivah teh bom nasejal...

Kar sam izberi svoj si del!
Če morda spodnjega želiš...
Ko dozori, ga sam boš vzela! —
Če hočeš, — vrhnjega dobiš!«

In vrag je spodnjega izbral,
misleč, da ta je bolji:
»Ob letini ga bom pobral!« —
Obema je po volji...

Zvijač vseh poln in ukan,
si kmet brž zmisli zvito:
»Da trud zamé ne bo zaman,
na njive vsejem — žito!«

Res, kmet je žita nasejal
in moke si namlel je,
je vragu korenine dal...
— Kaj z njimi pač počel je? —

Spomladi kmet oral je polje,
škrjanček mu je v zraku pel.
Prišel rogač je dobre volje,
oraču rekel ves vesel:

»Hej, kmetič, zvit si in prekanjen,
ko lani vse si sam pobral!
Da letos spet ne bom ukanjen,
si gornji delež bom izbral!«

In kakor lani, kmet ugane.
Ne bo ga nesel sam hudir:
Na njive širne, preorane
posadil je samo — krompir.

Uspela spet mu je zvijača:
Doma imel je polno klet,
krompirjevka pa na rogača
zaman že čaka tisoč let...

UPORNI STRUKELJ

Kosirnik je gnal na sejem kravo, jo dobro
prodal in si zato v gostilni privoščil zvrha-
no skledo štrukljev. Bilo jih je kar dvajset.
Kosirnik jih je otepal in otepal ter jih po-
spravil že devetnajst. Potem pa ni šlo in ni
šlo več. Ves obupan je gledal Kosirnik zad-
njega in vzdihoval: Če bi bil vedel, da se
mi boš ti tako upiral, bi te najprej požrl!

STAROST

Sinko: Mamica, koliko let imam?

Mati: Deset.

Sinko: Koliko pa ti, mamica?

Mati: Osemindvajset.

Sinko: Vidiš, jaz sem za eno leto starejši
kakor lani, ti pa za eno leto mlajša. Nekoč
bova gotovo enako stara.

PRI VRTNARJU

Kupovalka: Tale krasna cvetlica izpuhte-
va posebno čudovit duh.

Vrtnar: Ne, ne, je brez duha, le danes
smo jo zalili z gnojnico.

Ekonom Ljubljana, Kolodvorska ul. 7

d. z o. z.

(v lastni hiši)

Telefon interurban 25-06

Dobavlja vse deželne pridelke, kakor: pšenico, rž, ječmen, oves, koruzo, ajdo itd. Mlevske izdelke: pšenični zdrob, pšenično moko, rženo moko, ajdovo moko, koruzno moko, koruzni zdrob, pšenično in koruzno krmilno moko, pšenične otrobe, ješprenj, kašo. — Poljske pridelke: krompir, fižol, zelje, sadje, seno in slamo. Stalna zaloga vseh umetnih gnojil (rudninskega superfosfata, kalijeve soli, Tomasove žlindre, nitrofoskala, apnenega dušika, čilskega solitra itd.), cementa in drugo.

Glavno zastopstvo za Slovenijo opekarne »Ilovac«, Karlovac, za vse vrste zidne in strešne opeke.

Razne vrste

ZDRAVILNIH ZELIŠČ

kupuje po najvišjih dnevnih cenah

KMETIJSKA DRUŽBA, r. z. z o. z.
v LJUBLJANI, Novi trg šte. 3

Zahtevajte informacije — pošljite vzorce in ponudbe!

Kmetijski hranilni in posojilni dom

zadruga z neomejenim jamstvom

v Ljubljani, Tavčarjeva ulica šte. 1

Žiro račun pri Narodni banki — Račun Poštne hranilnice 14.257 — Brzjav „Kmetiskidom“
Telefon 28.47

Sprejema vloge

na knjižice in na tekoči račun — Daje kratkoročna posojila — Eskontuje menice
Novo vloge na knjižice in na tekoči račun vsak čas razpoložljive obrestuje po **4 do 5%**

Za vse vloge nudi popolno varnost

Zaupajte domačemu denarnemu zavodu!